

TERVEZŐK, KÖZREMŰKÖDŐK JEGYZÉKE:

	LT-PLAN BT
irányító tervező, településtervező	László Tibor okl. építészmérnök É-2/11-0086
környezetvédelem	Laki Ferenc meliorációs üzemmérnök 11-0136 környezetvédelmi szakmérnök 477/1997
munkatárs	Orbán Edit építészmérnök É-3/11-0088
	VÁTI KHT
tájtervező	Lázár Tibor táj- és kertépítész mérnök 01-5041
	PARTNER KFT
közlekedés felelős tervező	Komjáthy László okl. közlekedésépítő mérnök 201/1998/11-0012
közlekedés tervező	Musicz Róbert okl. közlekedésépítő mérnök Sass Erzsébet településmérnök
közműtervezők	Vejtey Tiborné okl. villamosmérnök T1-2 11-0500, T2-2 11-0500 Magyar Mihály okl. villamosmérnök 11-0006

Csóka

TARTALOMJEGYZÉK

MŰSZAKI LEÍRÁSOK

- Általános ismertetés, vizsgálat
- KEM fejlesztési koncepció és program
- Településfejlesztési koncepció
- A településszerkezet vizsgálata, belterület
- A tájhasználat értékelése
- Környezeti állapot vizsgálata
- Közlekedési vizsgálat, jelenlegi állapot
- Közművek vizsgálata
- Településrendezési tervezői program

ÁLTALÁNOS ISMERTETÉS, VIZSGÁLAT

A TELEPÜLÉS RÖVID TÖRTÉNETE

A község területén az első, legkorábbi megtelepedés nyomai a középső rézkorig vezetnek vissza, ugyanis rézcsákányokat találtak itt, melyek valószínűleg hatalmi jelvények lehettek. A településre vonatkozó első írásos adat 1230-ból ismert, mint a Csát nemzetség birtoka, ekkor Dadként említi a forrás. Az elnevezés valószínűleg személynévből származik, a régi magyar Tad, Tádé, Tadeus módosult alakja. 1326-ban Dood-ként, 1333-ban már Dádként említették. Ekkor már állt első keresztény temploma, és ez a fehérvári esperességhez tartozott. A XV. században Gesztes várának tartozékaként a Rozgonyi család kezére került (1436), és a század végéig az ő birtokukban is volt. 1517-ben Enyingi Török Imre birtoka volt. A törökök 1529-ben megostromolták Gesztes várát, és ezzel párhuzamosan a közeli Dad falut is elpusztították. A török támadásainak kitett területen nem nagyon telepedtek meg, 1635-ben csupán 2 porta adózott a faluban. 1640-ben ismét néptelen, de három év múlva újra benépesítik a falut, amely ekkor már gróf Csáky László birtokában van. A XVII. században tisztán református vallásúak lakták. A helyi református egyház kiemelkedő lelkipásztora volt Mikos Lajos, aki jelentős tevékenységet folytatott az egyházi ifjúsági munka területén. E témában könyvei, tanulmányai jelentek meg.

1693-ban gróf Esterházy Ferenc tulajdonába került, több más környékbeli faluhoz hasonlóan, 1699-ben már 92 adózó portája van. A XVIII. század a környék mezőgazdasági termelésének felfutását jelentette, a jó minőségű földeken búzát termeltek, szépen művelt szőlőhegye jó bort adott. A falu körüli földek egy részét kertszerűen művelték, jól megtermett itt a káposzta. Az 1718-as tűzvész során a község teljesen leégett, de hamarosan újjáépült. Az 1784-87-es népszámlálás adatai szerint már 1020 lakosa volt a falunak, 157 ház állt, a nemesek száma pedig 95 volt. A XIX. század a természeti csapások évszázada volt, 1819-ben és 1823-ban földrengés, 1860-ban és 1873-ban ismét tűzvész pusztította el a község házainak jó részét. A múlt században a földművelés mellé felzárkózott az állattenyésztés is, híres volt juh- és marhatenyésztése. A helyiek ezzel kereskedtek is. Ismert volt takácsipara, 1848-ban 73 telkesjobbágy, 58 házas és 34 házatlan zsellér lakta. Az Esterházyak kavicsbányát nyitottak a község területén, ez a vármegyei utakat látta el burkolóanyaggal. A század végén a lakosok már hitelszövetkezetet tartottak fenn. A társadalmi élet igen élénk volt ez idő tájt a faluban, római katolikus ifjúsági egyesület működött, református énekkart szerveztek, a művelési lehetőséget pedig a katolikus és református ifjúsági könyvtár biztosította.

Az első világháború harcaiban a községből 90-en vettek részt, 34-en hősi halált haltak. A két világháború közötti időszakban a falu a kor színvonalához mérten fejlett intézményi háttérrel rendelkezett: egészségházat létesítettek, két tanítós, két tantermes református, valamint egy tanítós, egy tantermes katolikus iskola volt már ekkor a faluban. Az egyesületek száma is szaporodott: a Levente Egyesület 1926-ban, a Polgári Lövész Egyesület és az Önkéntes Tűzoltó Egyesület 1930-ban alakult. Ebben az időszakban 15 iparosa volt a településnek, valamint üzemelt egy szivógáz motor-malom is. A második világháború után – amelynek harcai 1945 március 15-én értek véget itt – a falu a más falvakra is jellemző fejlődési utat járta be, a mezőgazdasági termelők termelőszövetkezetekbe tömörültek.

A településtörténet üzenete:

- ősi település, a mély gyökereknek köszönhető, hogy a történelmi viharok nem rengették meg,
- a múlt emlékeit vizsgálni és védeni szükséges.

NÉPESSÉG, DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐK

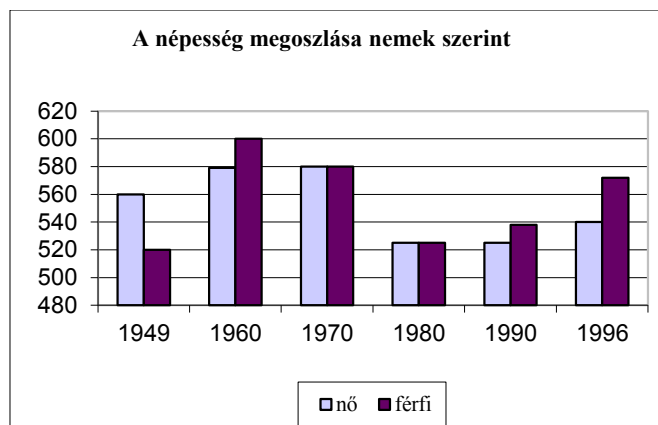
Dad lélekszámát tekintve a megye községei között közepesnek mondható.

Dad népességszáma a II. világháborút követő népszámlálások során szinte példanélküli stabilitást mutatott. A tízéves időszakok egyikében sem volt nagyobb a növekedés, illetve a csökkenés 100 főnél. Növekedést 1949 és 1960 között, illetve 1990 után regisztrálhattak. 1960 és 1990 között népességszám csökkenés következett be, ami az időszak elején 5 ezrelékes volt, de ez később még mérséklődött. A munkaerőt vonzó extenzív gazdaságfejlesztések – kivéve a mezőgazdasági tsz. állami támogatását – elkerülték a falut. A munkaképes népesség pedig inkább vállalta az ipari centrumokba való bejárást, de ragaszkodott a szülőhelyéhez. Így a község nagy részére jellemző elvándorlás Dad népességszámában nem okozott számottevő csökkenést, sőt 1949-1960 között vándorlási nyereség, később pedig 10 évenként mindössze 34-35 fős veszteség érte a falut. 1990 után viszont egyértelmű a beköltözésből származó népességnövekedés.

A népesség számának alakításában az utóbbi öt évtized elején a természetes szaporodás növelő tényező volt, később viszont többen haltak meg, mint születtek.

A népesség változása az elmúlt évtizedekben:

év	1870	1900	1920	1940	1960	1980
fő	1087	1152	1317	1051	1178	1036

A népesség nemek szerinti összetétele 1949 és 1980 között elég szélsőségesen alakult: a világháborút követő és az 1970. évi népszámlálások nőtöbbséget, a közbülső (1960. évi) viszont férfi többséget mutatott. Az 1980-as összeírás ugyanannyi férfit, mint nőt talált a községben. Ezt követően viszont állandósulni látszott a férfiak nagyobb aránya, és 1966-ban ezer férfire 942 nő jutott. Férfi többség a megye települései között 21-ben van, de a dadinál nagyobb arányú mindössze Ácsteszéken. A születéskori és ennek következtében a gyermekkori fiútöbbség Dadon is kimutatható. A fiú és leány gyermekek száma közötti különbség 1966-ban sokkal nagyobb volt, mint 47 évvel korábban.

A 15-59 évesek korcsoportját 1949-ben még a nő, az ezt követő népszámlálások során pedig már a férfítöbbség jellemezte. Az idősek korcsoportjában viszont egyértelmű és állandósult a nők nagyobb aránya.

A település népessége az országos tendenciához hasonlóan öregedett, amelyben döntő szerepe van az életkor hosszabbodása mellett annak is, hogy csökkent a gyermekvállalás. A 15 évesnél fiatalabbak száma ma 12%-kal, ezen belül a 0-4 évesek már 30%-kal kevesebb az 1949. évinél. Ugyanebben az időszakban az időskorúak 5%-kal lettek többen. A gazdaságilag aktív korúnak tekinthetők száma ötven év alatt nem változott számottevően.

Az utóbbi évek statisztikai adatai:	1997	1998
a lakosság száma	1092 fő	1107 fő
élveszületés	13 fő	13 fő
halálozás	9 fő	20 fő
természetes szaporodás	4 fő	- 7 fő
vándorlás	- 2 fő	22 fő

Iskolázottság:

A népesség iskolázottsága a II. világháborút követő évtizedekben jelentősen változott. 1,8 %-ról 0,8 %-ra csökkent a 10 évnél idősebb, de iskolába nem jártak aránya. Látványosan 28%-ról 73%-ra emelkedett azoknak száma, akik elvégezték az általános iskola 8. osztályát. Érettségi bizonyítvánnyal minden ötödik felnőtt lakos rendelkezik, míg 1960-ban csak minden 21-edik. Ugyanebben az időszakban 2,5-szeresére nőtt az itt lakó diplomások száma, elsősorban a nők. Ők négyszer annyian vannak, mint 1960-ban. Külön ki kell emelni a középfokú szakmunkásképző iskolát, illetve szakiskolát végzetteket, számuk annyi, mint az érettségizettek és a diplomások együtt.

Az érettségizettek között a nők, az általános 8. osztályát, illetve egyetemet, főiskolát végzettek a férfiak között vannak nagyobb arányban. Az iskolázottság kedvező változását a községi átlaghoz való viszonyítás igen jól szemlélteti. 1960-ban még mindhárom szinten elmaradt a község népessége, 30 évvel később pedig a közép- és a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők Dadon már nagyobb arányban fordultak elő, mint a megye községeiben átlagosan.

A népesség és demográfia üzenet:

- a megyei átlagnál kedvezőbb a férfiak aránya,
- az előregezés (hosszabb életkor, kevesebb gyermek) az országos tendenciát követi,
- folyamatosan nő az iskolázottság aránya,
- a természetes szaporodás és bevándorlás együttesen népességszám növekedést eredményezhet,
- lakóterület fejlesztésre területet kell biztosítani.

GAZDASÁGI ÉLET

A község a második világháború előtt elsősorban mezőgazdaságból élt. A háború után termelőszövetkezetet alakítottak, amely egyesült az Oroszlány székhelyű Agrár Szövetkezettel. A szövetkezet a faluban alakította ki 700-as létszámú szarvasmarha állományát. A tehenészet hozamát, a tejet, a Parmalat Rt. tatabányai tejüzeme dolgozza fel. Dad szántóföldjeinek nagyobbik részét is a szövetkezet műveli. Mintegy hatvan alkalmazottat foglalkoztatnak az állattenyésztésben és a földeken.

A szövetkezeten kívül 6 jelentősebb mezőgazdasági vállalkozó működik a faluban, egyenként 200-200 hektár földet művelve, 2-3 alkalmazottat foglalkoztatva. Dad munkaképes lakóinak másik része elsősorban Oroszlány város ipari üzemeiben, illetve bányájában dolgozik. A községben a rendszerváltás után jelentősen megnőtt az egyéni vállalkozások száma.

Az 1998-as Statisztikai Évkönyvben nyilvántartott vállalkozás összesen: 49 db

kft.:	6 db
szövetkezet:	-
betéti társaság:	4 db
egyéni vállalkozó:	36 db
egyéb:	3 db

A községben kiskereskedelmi üzlet 9 db, vendéglátó hely 4 db.

Foglalkoztatottság

A község népességének mintegy 3/5-e tartozik a munkaképes korúak közé, akiknek megközelítően 55%-a férfi. A gazdaságilag aktív korúnak tekinthetők mintegy 6%-a munkanélküli. Ez utóbbiak aránya sokkal kedvezőbb a megyei átlagnál. A népesség foglalkoztatásában a nagyüzemi mezőgazdaság helyben biztosított munkahelyei mellett mindig nagy szerepe volt a vasúton, közúton viszonylag kényelmesen elérhető agrár, illetve ipari centrumoknak. (Tatabánya, Tata, Oroszlány, Környe). A csaknem félezer aktív kereső jelentős részének (mintegy 30%-ának) a mezőgazdaság biztosítja a megélhetést. A fő kereseti forrás azonban a fent említett települések ipara, építőipara, amely a dadi kereskedők csaknem 2/5-ének a munkahelye. Az egészségügyi, szociális és kulturális szolgáltatás is jelentős, hiszen csaknem 10%-os részarányt képvisel. A rendszerváltás a vállalkozások fellendülését hozta, elsősorban a kereskedelemben és az ipar különböző területein. Sikeres vállalkozások vannak a mezőgazdaságban, gépjárműjavításban is.

Az 1998-as nyilvántartások szerint Dad községben a regisztrált munkanélküliek száma 27 fő
180 napon túl regisztráltak száma 13 fő
jövedelempótló támogatásban részesül 4 fő

A gazdasági élet üzenete:

- inkább az ipari-szolgáltató szektor biztosítja a megélhetést, mint a mezőgazdaság
- a mezőgazdaságra a kisparcellás helyett a nagyterületű gazdálkodás jellemző
- gazdaság-fejlesztésre területet kell biztosítani a falu eltartó képességeinek fokozása érdekében

FÖLDRAJZI, TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK

A megye D-i részén a Vértes-hegység ÉNy-i előterében kialakult alacsony fekvésű Bársonyosi-dombságon helyezkedik el. Megközelíthető Oroszlánytól (11,2 km), Tatóról (19 km), Tatabányáról (20,4 km) alacsonyabb rendű közúton. A Tatabánya-Pápa közötti vasúti szárnyvonal elhalad a falu É-i határán, ahol vasútállomás létesült. Tszf.-i magassága 200 m. A település az ÉNy-DK-i irányú szerkezeti törésvonalon, a Dadi-vízfolyás Alsó-völgy teraszán helyezkedik el.

A dombhátak és eróziós völgyek váltogatják egymást az ÉNy-DK-i irányú, mozaikszerűen összetöredezett szerkezeti vonalak mentén. A felszíni vízfolyások egy része ÉNy felé halad, a második része DK felé.

A vasútvonallal párhuzamosan a Dadi-vízfolyás gyűjti össze a mellékvízfolyások vizét és vezeti le az Által-érbe. A vízfolyások többsége csak időszakosan szállít vizet. A talajvíz-tükör nem összefüggő, egyes meredek lejtőjű dombsorok megszakítják. Rétegvizekkel is rosszul ellátott a település, és ezek vastartalma is magas.

Éghajlata mérsékelt hűvös és mérsékelt száraz. Az évi középhőmérséklet 9,8 °C, és az évi csapadékmennyiség 600 mm.

A kislalföldi flórajárás mentén helyezkedik el – jellegzetes a lágyszárú fajok közül a bükköny, a sásfélék, a szálkaperjefélék. A löszös üledéken kialakult homokos vályog szerkezetű talajok a leggyakoribbak.

Bár fekvése alapján szőlő- és gyümölcsstermesztésre is alkalmas a térszín, mégis a szántóföldi és kevésbé vízigényes kertészeti növényi kultúrák számára kedvezőbb az éghajlat. Jelentősebb termesztett haszonnövényei a búza, az őszi árpa, a kukorica és a cukorrépa. A völgyek réti öntéstalajain is a szántóföldi művelést folytatják. Ásványkincse a homok és a kavics.

A földrajzi, természeti adottságok üzenete:

- közúti kapcsolatai többirányúak, a legkedvezőtlenebb a megyeszékhely Tatabányával,
- vasúti kapcsolata van Tatabánya-Kisbér vonalon, de nincs Oroszlány felé,
- a homok- és kavicsbányászat a rekultiváció gondját veti fel
- a természeti értékek védelméről gondoskodni kell.

HUMÁN SZFÉRA

A faluban működik óvoda, 45 névleges férőhelyre 53 gyermeket fogadnak. Az általános iskoláskorú fiatalok oktatása megoldott, a 8 osztályos általános iskola 9 tantermes, a tanulók létszáma 110 fő. Az étkeztetést helyi konyhával biztosítják, az óvodával közösen. Kulturálódási lehetőséget helyben a Művelődési Ház biztosít, itt kapott helyet a községi könyvtár is, a Nyugdíjas Klubbal és a Vállalkozók Klubjával együtt. A helyiek mozgás iránti igényüket az iskolai és községi sportpályán elégíthetik ki. Az egészségügyi ellátás megoldott, a faluban van háziorvos, a védőnői gondozás is megfelelő. A helyi kábeltelevízió hivatott a község életének bemutatására, hetente 1 alkalommal híradót sugároznak.

A humán szféra üzenete:

- az alapfokú gyermek-, oktatási- és egészségügyi ellátás biztosított,
- középfokú oktatás és magasabb szintű egészségügyi ellátás Tatabánya, Tatán és Oroszlányban érhető el.

MŰEMLÉKEK, LÁTNIVALÓK

A község gazdag barokk kori építményekben. 1747-ben épült a Fellner Jakab tervezte sörház. A református templom szintén ebből az időből származik, amelyet azonban 1786-ban és 1895-ben (Mikos Nándor komáromi építész tervei alapján) átépítették.

A római katolikus templom Fellner Jakab utolsó alkotásai közé tartozik, építését 1784-ben fejezték be. Szent István király tiszteletére szentelték. Említésre méltóak a templom XVIII. századi barokk padjai és 1780 körül készült oltára és szószéke, Fellner műve még az 1764-ből származó római katolikus plébániaház.

Építészeti látványosság még Dad és Kecskéd közötti kétnyílásos kőhíd (1773). Az idelátogatók számára élményt jelenthet a Falunap, amely évente, júliusban rendeznek meg.

A műemlékek, látnivalók üzenete:

- a helyi településtörténeti értékek védelméről gondoskodni kell,
- üdülési illetve idegenforgalmi funkciókkal nem kell számolni.

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS

Dad község közigazgatási területe: 2.292 ha
belterület: 85 ha
külterület: 2.207 ha

Településfejlettségi mutatók:

Lakások száma:	399 db	
Ebből önkormányzati:	6 db	
Villannyal ellátott lakások aránya:	397 db	100%
Vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya:	347 db	87%
Szennyvízcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások aránya:	-	-
Vezetékes gázzal ellátott lakások aránya:	136 db	34%
Telefonvonallal ellátott lakások aránya:	80 db	20%
Kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakások aránya	160 db	40%
Burkolt (portalanított) utak aránya:		100%

A gáz-, telefon- és kábel tv. hálózat az elmúlt évek fejlesztésének eredménye.

1998-ban kiépült a szennyvízcsatorna gerinchálózat és a szennyvíztisztító telep Kömlőddel összefogásban. A háztartások szennyvizének rákötése az elkövetkező évek feladata.

A település régi szeméttelpe már nem üzemel, az összegyűjtött kommunális hulladékot az oroszlányi szeméttelpre szállítják.

A településfejlesztés üzenete:

- a település infrastrukturális ellátottsága nem rossz
- ösztönözni kell gazdaságossági és környezetvédelmi szempontból, hogy a háztartások minél nagyobb számban kapcsolódjanak rá a gáz- és szennyvízcsatorna hálózatra,
- a fejlesztési területek kijelölésekor figyelemmel kell lenni az infrastrukturális lehetőségekre.

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS PROGRAMJA

Szemelvények, a Dadra vagy Dadra is vonatkozó megállapítások, elhatározások:

III. Komárom-Esztergom megye adottságai:

1.2. Társadalmi bázis, életminőség

- A térségen belül megfordult a vándorlás iránya, ma már a városokból a falvak felé irányul, ami kedvezően hat a községek demográfiai folyamataira.

.1. Gazdasági bázis

- A térség egykor országosan meghatározó energia szektora válságban van. Tevékenységének hosszú távon nincsenek biztosítva a feltételei. Az ágazat

fejlesztése vagy a strukturális átalakítás a megye egészének fejlődése szempontjából stratégiai fontosságú.

- Megyei sajátosság, hogy a nagyüzemi struktúra – bár átalakulna – döntő többségében megmaradt, és a termelés döntő hányada ma is ebben a szektorban keletkezik.
- A megyei agrárium a meglévő nehézségek ellenére talpon maradt, azok a vállalkozások, ahol letisztultak a tulajdonviszonyok, stabilizálódott a szakembergárda, a foglalkoztatottak köre, fejlődnek.
- Számos, mezőgazdasági termelés számára kedvező adottságú kistáj található a megyében.
- A mezőgazdaságban a tulajdonosi szerkezet átalakult, az egyéni gazdálkodók tulajdonába került a földek 35%-a.
- Fejlődött a falusi turizmus fogadókészsége.
- A megújulni képes és az új tevékenységet végző gazdasági szervezetek mellett még mindig található kormányzati beavatkozást igénylő, önmagában megújulni képtelen gazdasági szervezet a megyében. A térség egykor meghatározó energia szektora válságban van. Tevékenységének hosszú távon nincsenek biztosítva a feltételei.

.1. Térszerkezet, műszaki infrastruktúra

- Az együttélés jelei tapasztalhatók elsősorban a Tatabánya-Tata-Oroszlány város csoport (ez utóbbinál némileg gyengülve), és a hozzájuk tartozó homogén kapcsolatú települések: Baj, Dad, Kecskéd, Kömlőd, Környe, Tarján, Várgesztes, Vértes-somló, Vértesszőlős, Vértestolna között is.
- A megye nyugati, enyhén hullámos lankás része a Kisalföld peremvidéke. A megye területének csaknem elfogadó – Komárom-esztergomi síkságnak is nevezett tájegység három alkörzete a Győr-tatai teraszvidék, az Igmánd-kisbéri medence és a Gerecse peremén lévő Duna teraszok meghatározóan mezőgazdasági területek.
- Az infrastruktúra kiépítése nagymértékben bővült az elmúlt időszakban, különös tekintettel a víz, csatorna, gáz, telefonhálózatra.
- Fenti infrastruktúra fejlesztések, valamint a korábban kiépült ellátórendszerek együttesen megfelelő ellátást tesznek lehetővé mind a lakossági, mind a gazdasági szférában a vízellátás, energiaellátás, valamint a kommunikáció tekintetében.
- A csatornahálózat és a szennyvíztisztítók sok helyen kihasználatlanok (a lakossági rákötések nehézsége).
- Időszakos, az év számottevő részében természetes lefolyással nem rendelkező kisvízfolyásokba történő szennyvízbevezetés vízminőségi problémákat okoz.
- A településközi forgalmi utak fejlesztését megalapozó hálózattervezés elmarad.

1.5. Környezeti adottságok

- A megye számos kistérségében, különösen a nagyobb települések körüli gyűrűben, gondot jelent az illegális hulladéklerakások nagy száma. Ezen ellenőrizetlen pontszerű szennyező források rontják a településképet, potenciális veszélyt jelentenek a felszíni vizekre és az élővilágra.
- Kedvező, hogy a településeken kommunális hulladékok gyűjtése, elszállítása és elhelyezése viszonylag megoldott.
- A történelmileg is jelentős, hagyományokkal rendelkező települések számos építészeti, kultúrtörténeti értékkel rendelkeznek, melyek gazdagítják a települések arculatát.

- A mezőgazdasági hasznosítást gátló, nehezítő tényezők között ki kell emelni a síkvidéki, nagytáblás területeken a deflációt, míg a dombvidéki területeken inkább az eróziót. E sokszor együtt jelentkező folyamatok – kisebb-nagyobb mértékben – a megye területének 80%-át érintik. A talaj savanyodása különösen a jelentős légszennyezés kibocsátású ipari centrumok környezetében érzékelhető folyamat, mely főként a megye déli részén elterülő mező- és erdőgazdasági területeket sújtja.

.1. Oroszlányi kistérség – Késleltetett struktúraváltás

- A VÉRT-ben összesen 6000 ember dolgozik. Ebből mintegy 2500 oroszlányi, 1500 pedig a várost övező községekből jár dolgozni az erőműbe és a bányákba.
- A környékbeli községek lakói részben mezőgazdasági termelést folytatnak, részben ipari, építőipari munkát végeznek döntően Oroszlányban, de járnak Tatabányára, és a környező nagyobb foglalkoztatási központokba is.
- A térség környezeti állapota a mezőgazdasági termelés szempontjából ugyanúgy mielőbbi javításra szorul, mint a turizmus lehetőségeit kihasználni akaró törekvések szempontjából.

IV. Jövőképek:

1.0. A megye kívánatos távlati jövőképe

- Olyan versenyképes gazdasági térség kialakulása, amely elég homogén és rugalmas ahhoz, hogy a vállalatok számára mindenütt lehetővé tegye a növekedésükhöz szükséges szolgáltatásokhoz való hozzájutást, a munkahelyek teremtését, valamint a költségmegtakarítások kihasználását és a belső valamint a külső piacok meglévő potenciáljához való hozzájutást. Olyan gazdasági térség kialakítása, amely képes az európai csatlakozás előnyeinek kihasználására.
- Olyan életképes, a fenntartható fejlődés lehetőségeit biztosító térség, amelynek természeti potenciálja az erőforrások gondosabb kezelése, megóvása következtében (talajeróptólás, energiaforrások körének bővítése, takarékosabb felhasználása, a környezetszennyezés, környezetrombolás mérséklése, a környezeti károk helyrehozása, stb.) képes a megújulásra.
- E távlati jövőkép olyan térség vízióját vetíti elénk, amely térség vonzó életkörülményeket tud biztosítani a lakói számára, s amely térség vonzó működési feltételeket tud biztosítani a gazdasági szereplők számára.
- A településrendszer meghatározó szintje a kistérségi együttműködés, a települések között az alapvető közszolgáltatások kiépítettségében és színvonalában levő különbségek csökkennek.

V. Koncepció:

1.0. Hosszú távú fejlesztési célok

- A megye szervezetsége érdekérvényesítő képessége ugrásszerűen javul, élni tud a kormányzati, valamint az európai fejlesztési célhoz kapcsolódó támogatási lehetőségekkel.
- Fejlesztési stratégia nem követő jellegű, problémamegoldó, hanem innovatív, a pozitív távlati jövőkép vízióját szem előtt tartó stratégia.

.1. Beavatkozási térségtípusok:

Fejlesztési prioritások:

- a gazdasági szerkezet átalakításának és a külső tőke bevonásának ösztönözése,
- az ipari szerkezetváltás és innováció elősegítése,

- környezeti károk felszámolása (levegő, talajszennyezés, veszélyes hulladékok, tájsebek),
- a természeti adottságoknak megfelelő integrált vidékfejlesztési programnak kidolgozása,
- a jó minőségű földeken – a termőföld kizsákmányolása nélkül – hatékony, intenzív mezőgazdasági termelés támogatása,
- élelmiszer feldolgozás támogatása,
- piacépítés,
- lakossági szolgáltatásfejlesztés,
- környezetkímélő ipar fejlesztésének támogatása,
- turizmus fejlesztése,
- a munkahely teremtő beruházások, a külső tőke bevonásának ösztönzése,
- a térség belső fejlődési lehetőségeit elősegítő programok ösztönzése,
- a humán erőforrások fejlődését elősegítő fejlesztések, programok,
- a szociális és egészségügyi alapellátás feltételeinek javítása,
- a szociális és egészségügyi alapellátás feltételeinek javítása,
- az üdülési- idegenforgalmi adottságokra, vonzerőre alapozott komplex fejlesztések támogatása.

VI. Programjavaslatok:

1.1. Gazdaságfejlesztés, vállalkozásösztönzés

- A vállalkozások több mint 96%-át képviselő, a foglalkoztatottság alakulásához meghatározó szerepet játszó, mikro- kis és középvállalkozások támogatása.
- A vidék lakónépességének megtartása érdekében javítani a vidéki települések életminőségét, az agrárstruktúra átalakítása mellett, bővíteni a mezőgazdasági tevékenységen kívüli munkalehetőségeket.

1.4. Infrastruktúra fejlesztés

- Településközi összekötőút hálózatfejlesztési keretprogram (hálózatfejlesztési tanulmány a szomszédos falvakat a legrövidebb vonalon összekötő földutak kiépítéséről, valamint az igényekhez igazodó rugalmas ütemezés).
- A Tatabánya-pápai vasútvonal rekonstrukciója (távlati árú- és személyszállítási szerep tisztázása, korrekciók, üzemvitel meghatározása, az Oroszlányba történő beforgatás vizsgálata).

2.0. Szolidáris tér: a társadalmi kohézió erősítése

- Kiegyensúlyozottabban szervezett szolidáris térség megteremtése, amely lakói számára mindenhol lehetővé teszi az emberi alapszükségletek kielégítését, az életminőség javulását, a szociális, egészségügyi, oktatási, kulturális, szabadidős tevékenységek számára nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzájárulás. A területi társadalmi szegregáció mérséklése.

3.2. Elsődleges prioritású, több ágazat összehangolt fejlesztéspolitikáját igénylő környezetvédelmi programok

- Vízgyűjtő terület potenciális szennyező forrásainak feltárása (tisztított és tisztítatlan kommunális szennyvizek, ipari szennyvizek, települési csapadék elvezetések, legális és illegális hulladéklerakók, mezőgazdasági területek kemizálása, állattartó telepek, stb.) és szennyezéskibocsátás csökkentés módjának kidolgozása.

3.3. Másodlagos prioritású programok

- Az épített környezet védelme annak ellenére, hogy a település határain túlmutató hatása is van, többnyire egy-egy település önállóan megoldandó feladata.
- Kedvező települési környezet kialakításához szükséges építésügyi szabályozások kidolgozása.
- Település- falumegújítási program kezdeményezése.
- Meglévő zöldfelületek védelme, rendezése, használati értékük és biológiai aktivitásuk növelése, új települési zöldfelületek kialakítása
- Helyi védelemre érdemes építészeti értékek feltárása és védelme.

Felhasznált irodalom

- Komárom-Esztergom megye Statisztikai Évkönyve (KSH, 1998)
- Komárom-Esztergom megye Kézikönyve (ALFADAT-CEBA, 1997)
- Komárom-Esztergom megye Fejlesztési Konceptiója és Programja (URB, 1999)
- Dad összevont rendezési terve (VÁTI, 1988)
- Dad, ÖRT módosítása (VÁTI, 1992)

DAD KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 1999 – 2000

Dad község képviselő testülete az 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről 7. § (3) pontja alapján az alábbi településfejlesztési koncepciót fogalmazza meg és hagyja jóvá határozatával:

1. A település 1988-1992-ben készült rendezési terve elavult. Új rendezési terv készítendő a megváltozott társadalmi és gazdasági igényeknek illetve a megváltozott jogszabályoknak megfelelően.

2. A fejlődés érdekében súlyt kell fektetni a településközi közlekedési kapcsolatokra. Meg kell vizsgálni a közlekedésfejlesztés megyei és regionális koncepcióját, illetve a tervezett fejlesztések hatását Dad községre.
3. A település népességmegtartó képessége hagyományosan jó. Ennek megőrzésére
  - javítani kell az életkörülményeket,
  - növelni kell a település eltartóképességét (munkahelyteremtés),
  - a helyi fiatalok és a betelepülni vágyók számára építési telkeket kell biztosítani,
  - fejleszteni kell a település infrastruktúráját.
4. Figyelembe kell venni, hogy az energiaszektor válsága miatt a szomszédos települések munkaalkalmai (oroszlányi bányák, bokodi erőmű) jelentősen csökkenni fognak. Emiatt célszerű vállalkozói területet kijelölni a helyi és betelepülő kis- és középvállalkozások számára.

A munkavállalók jelentős hányada ipari gyakorlattal rendelkezik, számukra munkahely teremtenő.
5. A mezőgazdaság a másik fő gazdasági terület, amely komoly hagyományokkal rendelkezik. Teret és feltételeket kell biztosítani a nagy gazdaságok mellett a kistermelőknek is. Munkahelyteremtést jelenthet a mezőgazdasági üzemi, feldolgozó, élelmiszeripari és állattenyésztési vállalkozások ösztönzése, megtelepítése is. (Ezek szakemberellátása biztosított.) Viszont ezek a tevékenységek a lakótelkekről kizorítandók a zavaró hatásuk miatt a külső területekre.
6. A lakótelkek kialakításánál meg kell vizsgálni a belterületfejlesztés lehetőségeit is és fel kell tárnai a belső tartalékterületeket is. Ebben a kérdésben ki kell kérni az érintett lakosság, a kerttulajdonosok véleményét is.
7. A település út- és közműellátottsága nem rossz.

Fejleszteni kell azokat a területeket, amelyek vállalkozói területnek alkalmasak. A későbbi építéseket a teljes közművesítettséghez kell kötni, ösztönözni kell a meglévő tulajdonosokat a közműgerincekre való rákötésre.

A falu arculata miatt fejleszteni kell a Fő utat, hogy rangos településközponttá alakuljon.

8. Az intézmények területén az iskola, tornaterem és a sportpálya fejlesztendő.
9. Meg kell szüntetni a sportpálya melletti és a külterületi (legális-illegális) szeméttelpeket, hulladéklerakásokat, és meg kell keresni a település érdekeinek megfelelő hasznosításukat.
10. Fel kell tárnai az idegenforgalom, falusi turizmus lehetőségeit.

Jóváhagyva a 3/2000 (I. 26.) számú képviselő testületi határozattal.

A TELEPÜLÉSSZERKEZET VIZSGÁLATA, BELTERÜLET

Dad község településszerkezetét alapvetően meghatározzák a közlekedési szerkezeti elemek. Északról lezárja a települést a Pápa-Kisbér-Tatabánya vasútvonal, mely egyben a kül- és belterület határa is.

Ezzel szinte párhuzamos a Fő utca (korábban Vöröshadsereg utca), mely 25-35 m szélességével és 800 m hosszúságával sajátos, egyéni és hangsúlyos eleme a településnek.

Észak-Dél irányban két településközi út a meghatározó: a Kömlőd felől érkező Tatabánya-Kisbér 8135-ös út, amely igen komoly átmenő forgalmát cikk-cakkban a Fő utcába "beletenyerve" vezeti át, a másik a Tata-Oroszlány vonal (a Sport utcán). Ez a két út a település déli végén keresztezi egymást.

Hangsúlyos elem a Sport utca két oldalán lévő gödrök vonulata, mely a régi kavicsbányák rekultivatlan örökségei. A külterületi oldal fákkal szegélyezett gödör, a belterületi oldal részben feltöltött, részben beerdősült. Összességükben ezek akadályozták meg a település nyugati irányú fejlődését, illetve csak az "olló" nyitásával tették azt lehetővé, ami nem előnyös.

A település belterületén szinte kizárólag lakóterület található. A vállalkozások csak lakótelken jelennek meg, az intézmények is ezek között elszórtan. Ezek a vizsgálati lapon láthatók. A lakótelkek igen nagy eltérést mutatnak méretükben, 300 m²-től 7000 m²-ig.

Laksűrűség: lakosság 1107 fő lakásszám 399 db 2,8 fő/lakás
belterület 850000 m² 768 m²/fő

Ezek a laksűrűségi adatok kedvezőnek mondhatók. Beépítetlen lakótelke azonban nincs, igény viszont jelentkezik. Olyan feszültség is érzékelhető, hogy a komolyabb gazdálkodók a gazdasági épületeikkel túlépítették a nem erre méretezett telküket, illetve, hogy a vállalkozás jellegű állattenyésztés, mezőgazdasági vállalkozás zavart okoz a környezetének túlterhelésével.

Az alapfokú intézmények megvannak. Intézményfejlesztési igény az iskola bővítésére és tornaterem építésére jelentkezik.

A Katolikus templom a Fő utcán van, a református templom (szokatlan módon) egy lakótelek mélyén, a paplak mögött. Ennek megfelelően két temető is van: a katolikus temető az erdőszült sóderbánya mellett belterületen, a református temető külterületen, a település déli szélén. Mindkét temető rendelkezik tartalékokkal.

A sportpálya kiépítetlensége és a mellette lévő illegális szemétdömp miatt kedvezőtlen, de van.

A belterületen is vannak mezőgazdasági kertek, ezek a patakok sávjában lévő mély fekvésű, lakó célra nem beépíthető területek.

Mezőgazdasági üzemi terület csak külterületen, a Tatára vezető út mellé koncentrálni található.

Az országos műemléki jegyzékben nyilvántartott dadi műemlékek:

- Fő út 25. (392/3) Általános Iskola, egykori sörház, barokk, 1747. Építette: Fellner Jakab.
- Fő út 43. (459) R. K. plébániaház, barokk, 1764. Építette: Fellner Jakab.
- Fő út (460) R. K. templom, késő barokk, 1783. Berendezés: padok, barokk, XVIII. sz., oltár, szószék, copf 1780 körül.
- Fő út (169) ref. templom, késő barokk, 1786. Átépítve. Berendezés: szószék, rokokó, XVIII. sz. második fele.
- Dózsa György utca 20. sz. alatti népi lakóépület (tájház).

A TÁJHASZNÁLAT ÉRTÉKELÉSE

Dad község határában a tájhasználatot szinte száz százalékosan a mezőgazdasági termelés határozza meg, ami azt jelenti, hogy a település gazdaságában és foglalkoztatásában a múltban és a jövőben is meghatározó volt, illetve lesz a mezőgazdaság. A Bársonyos kistájhoz, illetve a keleti határon az Által-ér-völgy kistájhoz tartozó terület domborzati adottságai a lankás hátakkal és az azokat felszabdoló patak völgyekkel, az ebből adódó kedvező talajviszonyokkal kedvező természeti alapot adnak a mezőgazdasági termeléshez.

A térség vízrajza is meghatározó a tájban. A közigazgatási terület súlypontjában levő település az észak-déli vízválasztó vonalában alakult ki. A településtől nyugatra eső vízfolyások a Szendi-ér - Concó-patak vízgyűjtő területéhez tartoznak.

A Concó vízgyűjtőjéhez tartozó vízfolyások:

- a Szilfa-dűlői vízfolyás,
- Koplaló hegy alatti völgy,

amelyek a Szendi-érbe folynak. A Szend-Dadi és a falu nyugati határától indul északnyugati irányban.

Az Által-érbe folyó vízfolyások és völgyeik szabályos északnyugat-délkeleti irányúak. A falu északi határából indul a Dadi-vízfolyás, amely több merőleges oldalvölgy csapadékvizeit gyűjti össze. Ezek közül legjelentősebb a belterületet az Alsóhegyi kertektől elválasztó völgy vízfolyása. Az Által-ér gyűjti össze továbbá a Pánej-völgy, a Kömlődi-völgy és a Kömlődi-vízfolyás vizeit is.

A patakvölgyek jelentik a dadi határ monokultúrás - jellemzően és meghatározóan szántóföldi növénytermesztésű mezőgazdasági területeinek tájképi változatosságát. A patakokat kísérő gyepterületek, vizes élőhelyek (mocsarak, nádasok), bokorfűzesek, ligetes faállományok jelentősége a térségben meghatározóan fontos, hiszen az erdőkben rendkívül szegény térségben ezek a területek képviselik a természetes, természetközeli élőhelyeket, amelyek tájészttétikai értékükön túl ökológiai és helyi táj- és természetvédelmi szempontból is figyelmet érdemelnek. A településrendezés fontos feladata az értékvédelem is, amelybe természetesen a természeti-táji értékek is beletartoznak.

Kiemelendő a belterület környezetében levő vízfolyásokat kísérő, továbbá a Szendi-ér mentén levő értékes galérianövényzet.

A tájban meghatározó nagyüzemi jellegű szántóföldi növénytermesztést a privatizáció, kárrendezés sem változtatta meg lényegesen. A termőföldek nem aprózódtak fel, használatuk továbbra is alkalmazkodik a racionális és történelmi hagyományokon alapuló tájhasználathoz.

A történelmi tájhasználat jellemző területei a szőlőhegyek is, amelyek a belterülethez közvetlenül kapcsolódva alakultak ki. A két tájszerkezeti egységben - Alsó-hegy, Kanász-hegy - levő volt zártkerti területek használata megfelel a falvakban általában jellemző kerthasználatnak. A vegyes - szőlő, gyümölcsös, kert - művelési ágú 800-2000 m² területű földrészleteken általában ideiglenes tartózkodásra is alkalmas 12-20 m²-es gazdasági épületek találhatóak a korábbi időszakok országos szabályozásai szerint. A két volt zártkerti terület beépítettsége azonban tájképi szempontból egyáltalán nem zavaró. Zavaró hatású viszont a két nagy területű felhagyott külszíni bánya, amelyek rendezetlenségük miatt az engedély nélküli hulladéklerakásra is ösztönzik a lakosságot. A belterület nyugati határán közút által kettéosztott volt bányaterület nagy részben beerdősült. Folyamatban van a volt települési hulladéklerakó rendezése, de még további jelentős kiterjedésű gödör vár feltöltésre a sportpálya mellett.

Az akáccal beerdősült anyagyerőhelyek mellett Dad térségében csupán négy további erdős terület található:

- Haraszt-halom,
- A zártkert alatti völgy,
- Álom-hegy,
- Kömlődi-völgyi dűlő.

A határban egyetlen mezőgazdasági üzemközpont található csak a belterület északi határán a vasútvonalon túl. További külterületi épületek, építmények a vasúton túl, a kömlődi út melletti lakóépületek és gázfogadó.

Dad és Kömlőd közös korszerű szennyvíztisztító telepe a kömlődi határ mellett található.

A Bokodi út mellett pedig szeszfőzde üzemel külterületen.

A település fejlesztésében figyelembe vehető "természetes" elemek a Szákszend határához közeli horgásztó, igen szép és változatos táji környezetben, továbbá a temető alatt levő horgásztó. A két vízfelületnek turisztikai jelentősége is lehet.

ADATOK DADRA

Termőterület nagysága:	szántó	1955 ha
	szőlő	13 ha
	gyümölcsös	1 ha
Gyep területek:	legelő	85 ha
	rét	64 ha
Erdő területek:		18 ha
Kert területek:		11 ha

Szántó területek átlagos aranykorona értéke:
16,95 AK/ha

Állami területek:	43 ha
Természetes személyek területei	1684 ha
Önkormányzati területek:	67 ha

KÖRNYEZETI ÁLLAPOT VIZSGÁLATA

Levegőtisztaság-védelem

Az ÁNTSZ KEM Intézete Dad területén immisziós mérőállomást nem üzemeltet, ezért a légszennyezésre az emissziós és forgalmi adatokból és az Oroszlányi Erőmű transzmissziós vizsgálataiból lehet következtetni.

A fűtésből eredő emisszió a gázellátás óta érezhetően csökkent, annak ellenére, hogy a gázzal ellátott ingatlanok száma 129 db (32%). AZ ÉD. Környezetvédelmi Felügyelőség adatszolgáltatása alapján Dadon 2 db olyan telephelyet tartanak nyilván, amelyeknek 120 kW-nál nagyobb az energiaigénye.

1. Oroszlány Agrár Szövetkezet major KVM szám: 016922
2. Farkas Mihályné mg. Vállalkozó terményszárítója KVM szám: 21792

A telephelyeken eddig határérték feletti légszennyezés nem volt.

A közlekedésből eredő légszennyező hatás nem jelentős.

Gépjármű forgalom: 8135 –ös út 1642 ej./nap
8127 –as út 1461 ej./nap

Közlekedési légszennyezés: (g/m^3)

CO	NO _x	CH
----	-----------------	----

8135 –ös út út mellett 10 m –re	41	5	8
8127 –es út mellett 10 m –re	37	4,5	7

A legjelentősebb légszennyező forrás az Oroszlányi hőerőmű SO₂ és por terhelése.

SO₂ koncentráció fűtési félévben három légállapotra:

19 g/m³ Határérték: 70 g/m³

Ülepedő por eloszlás éves átlaga:

4 kg/km²/év Határérték: 10 g/m²/hó

A nem fűtési időszakban a defláció eredményeként a mezőgazdasági területekről várható porterhelés a szél erősség függvényében változik.

A betakarítási időben (búza, kukorica) szükség esetén üzemelő szárítók okozhatnak por és NO_x terhelést belterületen.

Hulladék elhelyezési vizsgálat

A kommunális hulladékot az Ottó Oroszlány Rt. heti egy alkalommal az oroszlányi regionális hulladéklerakóba szállítja.

A sportpálya mellett lévő megszűnt hulladéklerakó rekultiválása nem történt meg. Részleges földtakarás mellett még jelenleg is szállítanak oda főként bontási törmelékkel. Dad község és a Szendi ér között egy illegális hulladéklerakó található a megszűnt homokbányában. (044 hrsz.)

Az állattartó telepen a mélyalmozás miatt folyékony hulladék nem keletkezik. Illegális hulladék lerakó a 059 hrsz-ú területen található.

A kommunális folyékony hulladékot az oroszlányi és a környei szennyvíztisztító telepre szállítják. A csatornahálózat és a szennyvíztisztító telep üzembe helyezésével az elszállítandó szennyvíz mennyisége folyamatosan csökken.

A szennyvízcsatornára rákötött lakások száma ~ 200 db.

Az állati tetemetek szerződés alapján feldolgozásra az ATEV elszállítja. A 0223/3 hrsz-ú területen lévő döngkút megszüntetésre került.

Zaj és rezgésvédelmi vizsgálat

Zaj és rezgésvédelmi szempontból a közúti és vasúti zajhatással kell főként számolni.

Közúti zajforrások:

	Forgalom	Zajterhelés (dB)	
		Éjjel	nappal
Tatabánya Kisbér 8135 –ös út	1642 ej./nap	34	44
Mór Kocs 8127 –es út	1461 ej./nap	32	43

Vasúti zajforrás jelentéktelen a napi 8 vonatpár jóval a határérték alatti zajterhelést okoz.

Zajterheléssel a gabona szárítók üzemelése esetén lehet számolni, amely közvetlenül a szomszédos ingatlanokat terheli esetenként határérték feletti zajterheléssel.

Felszíni, felszín alatti vizek vizsgálata

A PHARE 121 projekt keretében vizsgálták a térség felszín alatti vizek helyzetét és a potenciális szennyező forrásokat. A triász karsztvíztározó képződmények jelentős mélységben találhatóak és megfelelő természetes védelemmel (agyag, márga) rendelkeznek, ezért felszíni szennyezésre kevésbé érzékeny a vizsgált terület. Az első vízzáró réteg feletti talajvíz a szennyvíz szikkasztása és egyéb szennyező források miatt elszennyeződött. Ivásra

alkalmatlan, egyéb hasznosításra korlátozottan alkalmas. A szennyvíz csatornázás befejeztével várhatóan a talajvíz minősége fokozatosan javulni fog. A mezőgazdaságban használt műtrágyák, vegyszerek felhasznált mennyisége az elmúlt évtizedben jelentősen csökkent, amely a felszíni és a felszín alatti vizek minőségének fokozatos javulásához vezet. A nagyüzemi szarvasmarhatartás mélyalmozásos trágyakezelést alkalmaz, amely a legkörnyezetkímélőbb.

Dad közigazgatási területe az Által-ér és a Concó patak vízválasztóján helyezkedik el, ezért csak a saját területére hulló felszíni vízkészlettel gazdálkodhat. Vízhatalmatot a felszíni vízkészletre tervezni nem lehet. A Kömlődi mérőállomáson az elmúlt 50 év átlagában a csapadékvíz 33 mm (február) és 66 mm (május) között ingadozik. Az éves csapadékvíz átlag 594 mm. A Concó patak vízgyűjtőterületéhez a Szendi-éren keresztül csatlakozik. A terület nagyobb része a Dadi, Dad-Kömlődi vízfolyás és a Parnaki patakon keresztül kapcsolódik az Által-ér vízgyűjtőterületéhez. A legjelentősebb a Dadi vízfolyás melynek hossza 11700 m, mellékágai a fácánosi vízfolyás, Ivó ér, Álomhegyi vízfolyás.

A Kömlőddel közös OMS típusú szennyvíztisztító a tisztított szennyvize (max. 300 m³/d) a Dad-Kömlődi vízfolyáson keresztül jut az Által-érbe.

Az Által-ér vízgyűjtő területe vízminőség-védelmi szempontból kiemelt terület a tatai Öreg-tó védelme érdekében.

Természetvédelmi vizsgálat

Dad község közigazgatási területén országosan védett természetvédelmi terület vagy érték nem található. Helyileg védett természetvédelmi terület vagy érték önkormányzati rendelettel nem lett védelem alá helyezve.

Az Által-ér Szövetség megbízásából a KEM Madártani Egyesület a községekben felmérte a még nem védett természeti értékeket, és Dad területén a Döbönkúti dűlőben lévő legelőterületet javasolta védelemre.

A helyszíni szemle alapján a könyvtár előtt és az udvarában lévő hársfák mint természeti értékeket javasoljuk védelemre. Kiemelt védelmet igényel az "Árpád" néven elnevezett millenniumi hársfa.

Föld és talajtani vizsgálat

A közigazgatási terület az Igmándi – Kisbéri medence enyhén hullámos a kislalföldi peremvidékhez tartozik. A talaj jó termőképességű homokos vályog szerkezetű.

Dad község legértékesebb természeti erőforrása a termőföld.

A homok és a kavics nagy része a XIX. században és a Kisbéri vasútvonal építése során kitermelésre került. A bányák feltöltése rekultiválása nem történt meg, ezért a sportpálya környékén igen jelentős értékes területek lettek kivonva a termelésből. A mezőgazdasági területeket csökkentette.

- homok és kavicsbánya
- állattartó telep
- belterület növelése
- hulladéklerakó telep

A talajt potenciálisan szennyező források:

- 044 hrsz.-on illegális szilárd hulladéklerakó
- 07/3, 011 hrsz.-on illegális trágyatároló
- 059 hrsz.-on illegális folyékony hulladéklerakó
- 0223/4 hrsz-on megszűnt döngkút
- 02 hrsz.-on szarvasmarha telep

KÖZLEKEDÉSI VIZSGÁLAT, JELENLEGI ÁLLAPOT

Dad község közlekedés-földrajzi elhelyezkedése kedvező, az ország infrastruktúrával legjobban ellátott Észak-Dunántúli részén fekszik.

A település vasúton és közúton egyaránt megközelíthető.

A községen két közút halad át, a 8127 sz. és a 8135 számú összekötő út.

A 8127 sz. Oroszlány – Kocs összekötő út, amely a települést dél-nyugat – észak-kelet irányban szeli át, biztosítja az összeköttetést Tata és Komárom felé. Az út közvetlen kapcsolatot jelent Koccsal illetve Bokoddal. Az út jelenlegi forgalma 1356 j/nap (1461 E/nap). Az út jellemzően 6,0 m burkolatszélességű mely megfelel a tervezési kategóriának és az előre várható forgalomfejlődés szempontjából is megfelelő.

A 8135 sz. Tatabánya – Kisbér összekötő út, amely a települést észak-kelet – nyugat irányban átszelve köti össze Dadot közvetve Tatabányával, illetve Kisbérrel. Az út közvetlen kapcsolatot biztosít Kömlőd illetve Császárszék községgel. Közvetve biztosítja az összeköttetést Környe illetve Szákszend településsel. Az út jelenlegi forgalma 1530 j/nap (1616 E/nap). Az út 6,00 m burkolatszélességű mindkét oldalt 1-1m széles padkával. Az út településen áthaladó nyomvonal kialakítása nem vette figyelembe a kialakult településszerkezetet. Kömlőd irányából a belterület határától a Fő utcáig vezető szakasz rendkívül szűk helyenként 8-10 m szabályozási szélességű, nem megoldott a terület vízelvezetése, a gyalogosok közlekedése. A másik kritikus terület a 8135 sz. út Fő utcáról Dózsa Gy. utcára történő ráfordítása.

A két összekötő út Dad belterületén keresztezi egymást, a keresztezés kialakítása megfelelő.

A közúthálózathoz nem tartozó, jelentősebb földút a Dadot Szákszennel összekötő földút, illetve az Oroszlányi Hőerőműig vezető kiépítetlen földút.

Községen belüli állapotok: Dad község úthálózatának állapota kedvező képet mutat. A település útjainak nagy többsége burkolattal ellátott. A burkolat minősége jó. A nagyobb forgalommal terhelt összekötő utak burkolat szélessége 6,0 m, a burkolatot kísérő padkaterület szélessége 1,00 – 1,50 m általában, bár néhány szűk szabályozási szélességű területen a padka alig 0,50 m. A lakóutcák többsége szilárd burkolattal ellátott, a burkolat jó minőségű, szélessége 3,00 m. A lakóutcák nagy részében kiépített gyalogjárda található.

A településen a csapadékvíz elvezetése megoldott.

Tömegközlekedés vizsgálata során megállapíthatjuk, hogy Dad kedvező helyzetben van. A települést közel 60 buszjárat pár érinti és a Tatabánya – Pápa vasútvonal is áthalad a településen. A megfelelő tömegközlekedés elősegíti a lakosság ingázását lakóhely és munkahely, lakóhely és iskola között. Dadról sokan dolgoznak illetve tanulnak a közeli városokban, Tatán, Tatabányán, Oroszlányban és Kisbéren.

Dad község területén áthalad a Tatabánya – Pápa **vasút vonal**, a település belterületén vasútállomás található. A településen 7 vonatpár halad keresztül biztosítva a közvetlen vasúti összeköttetést Tatabányával, Kisbérrel illetve Pápával.

Autóbusz közlekedés: a települést a megyei Vértes Volán 12 járata érinti, ez közel 60 járatpárt jelent naponta. Az egyik legfontosabb járat a 8464 sz. Tatabánya–Környe–Kömlőd–Kisbér útvonalon közlekedő 16 pár busz. Jelentős a Dadot Budapesttel összekötő 1256 és az 1257 sz. járat összesen 15 pár busszal.

Dadról közvetlenül elérhető busszal Sümeg, Kőszeg, Pápa, Győr, Kisbér, Oroszlány, Tata, Tatabánya, Esztergom, Budapest. A járatok a szomszédos települések elérését biztosítják, kivételt képez Kocs, Kocsra nem lehet tömegközlekedési eszközzel eljutni.

KÖZMŰVEK VIZSGÁLATA

Vízellátás

Külterület

A település ivóvízellátása a Tatabánya XV/C aknáról biztosított a regionális vezetékhalozaton át.

A községet a Bokodi Vízmű és a Vérteskethely közötti nyomáscsökkentő állomásról látják el.

A községet is részben kiszolgáló vezeték mérete NA 400/a.c.ny.

A vezetéket az 1970-es években építették ki. A hálózat elöregedése miatt a fenti hálózatot szakaszosan cserélik ki KM-PVC minőségűre.

A település ivóvízellátását a külterületen telepített 2 db $V_N = 100 \text{ m}^3$ űrtartalmú, földalatti víztározó szolgáltatja. A vízvezeték-hálózat üzemeltetője mind a kül- és belterületen az ÉDV RT. Tatabánya, Sárberék 100.

Belterület

A belterületen a vízvezeték-hálózat szintén az 1970-es években lett kiépítve. A kiépített csőhálózat anyagminősége: a.c.ny., mérete: NA 100 ÷ NA 150.

A településen jelenleg az ivóvízellátásba 384 ingatlan van bekapcsolva (ÉDV RT. nyilvántartásában jelenleg 384 vízmérő telepítése van nyilvántartva. A település napi vízigénye: $V = 180 \div 240 \text{ m}^3/\text{nap}$).

A külterületen telepített 2 db $V_N = 100 \text{ m}^3$ -es tároló vízvételezési szakaszában jelenleg mérőóra nincs telepítve.

A településen a közkutakat leszerelték.

Szennyvíz-elvezetés

Külterület

A település szennyvíz-csatorna hálózatának kiépítése 1999. Évben fejeződött be.

A településen keletkezett kommunális jellegű szennyvizet a község határában telepített szennyvízáttemelő berendezés juttatja el nyomott rendszerű hálózaton keresztül a múlt év II. félévében üzembe helyezett szennyvíz-tisztító telephez.

A nyomott rendszerű csatornahálózat NA 150/KM-PVC minőségű.

A kialakított szennyvíztisztító telep Kömlőd és Dad községekben keletkezett szennyvizet fogadja.

A csatornahálózat jelenlegi, ideiglenes üzemeltetője mind a kül- és belterületen az OMS-Hungária KFT. (Tata, Bacsó B. u. 37.).

Belterület

A szennyvíz csatornahálózat kivitelezési munkálatait az OMS-Hungária KFT. 1997. decemberében kezdte el, s a munkálatokat 1999. évben fejezte be. A műszaki átadás 1999. szeptemberében volt.

A telepítésen gravitációs és nyomott rendszerű szennyvíz csatornahálózat lett kialakítva, 3 db áttemelő berendezés telepítésével.

A kialakított csatornahálózat minden lakott ingatlan csatlakozási lehetőségét biztosítja.

A gravitációs csatornahálózat csőanyagminősége: NA 200 (KG-PVC), míg a nyomott rendszerű, NA 150/KM-PVC.

A hálózat építése során állékony talajszerkezetet talált a kivitelező, mély talajvízzel. A relatív magas talajvízszint csak a Kossuth Lajos utca környékén volt.

A csatornahálózatra jelenleg a lakosság, ~ 508 csatlakozott. A belépők száma fokozatosan nő.

Földgázellátás

Külterület

A település nagyközépnomású földgázellátása a Szentgyörgypusztai átdó állomásról történik $\text{R } 88,9 \times 3,2$ mm-es csatlakozó mérettel.

A település belterületi határvonala mellett van telepítve a község középnomású földgázellátását szolgáló fogadó állomás.

A fogadó állomásban gázmérő nincs telepítve.

A gázhálózat üzemeltetője az ÉGÁZ RT. Tatabánya, mind a kül- és belterületen. A gázhálózatot az elmúlt évtizedben építették ki.

Belterület

A belterületen középnomású ($p_{\text{ü}} = 4,0$ bar; PE-80 G/SDR-11 min.) gázelosztó hálózat lett kiépítve, mely minden ingatlan gázvételezését biztosítja.

A csőhálózat mérete: D 63 – D 110.

Sajnos a vezetékes gázfelhasználásba a lakosság ~ 40 %-a lépett be, így a hálózat kihasználása csekély.

Csapadékvíz-elvezetés

A településen külön csapadékvíz csatorna hálózat nem lett kialakítva.

A belterületen található nyílt vízfelszínű vízelvezető árkok vezetnek el, illetve szikkasztják el a csapadékvizeket.

A vízelvezető árkok karbantartója az önkormányzat.

A külterületen szintén nyílt vízfelszínű, vízelvezető árkok találhatók elhanyagolt állapotokban.

Villamoshálózat

A meglévő hálózatok üzemeltetőivel történt egyeztetés és a helyszíni felmérés alapján a következő állapot regisztrálható:

1./ 20 kV-os hálózat:

A község 20 kV-os hálózata a Tagyosi gerinc 25/0 és 26/0 jelzőszámú vezetékeről van kiépítve.

Belterületen négy telepített transzformátor állomás működik (19/1-4). Ezek a meglévő igényeket kielégítik, a várható kisebb igényeket bővítéssel és felújítással lehet tervezni. /pl. transzformátor csere, OTR állomás csere/.

Nagyobb teljesítmény helyszínen történő kielégítéséhez várhatóan a gerincről egy új trf. állomás telepítése célszerű. Ezt a tényt majd a terület betervezésre és megvalósítása fogja meghatározni.

A 20 kV-os hálózat létesítésére belterületen az MSZ 151-1,-3,-4,-5,-6 sz. szabványsorozat és az MSZ 7487/2-3 szabvány előírásai vonatkoznak.

- biztonsági övezet: 2,5 m (szélső vezetékszálától értendő)

- földtől mért legkisebb távolság belterületen: 7 m

- út keresztezése fokozott biztonsággal

- tartószerkezet út szélétől (épített útpadka külső szélétől) legalább: 0,5 m

- út feletti legkisebb magasság: 6,5 m (7 m)

Külterületen egy TSZ számára telepített transzformátor állomás működik. Várható nagyobb helyszíni teljesítményigény esetén a gerincről új trf. állomás telepítése ajánlott.

A 20 kV-os hálózat létesítésére külterületen az MSZ 151-1,-3,-4,-5,-6 sz. szabványsorozat és az MSZ 7487/2-3 szabvány előírásai vonatkoznak.

- biztonsági övezet: 5 m
- földtől mért legkisebb távolság külterületen: 6 m
- út melletti legkisebb távolság: 5 m
- út feletti legkisebb magasság: 6,5 m

A 20 kV-os hálózatot a DA-11400-01-001-0 rajzszámú Közmű vizsgálati lap tartalmazza.

2./ 0,4 kV-os hálózat és közvilágítás

2.1. A község 0,4 kV-os hálózata négy OTR állomásról működik.

Transzformátor teljesítmények: 3 db 250 kVA és egy db 160 kVA. A jelenlegi igényeket kielégítik.

A 0,4 kV-os hálózat szabadvezetékes, illetve nem túl hosszú szakaszon szigetelt szabadvezetékes hálózat. A fázisvezeték keresztmetszetek a szigeteletlen hálózat szakaszokon 4x50, 3x70+50, illetve 4x95 mm² kAL, a szigetelt szabadvezeték hálózat 3x95/95 mm² SSZV. Korszerűnek csak az utóbbi tekinthető. A hálózat tartó szerkezetei fa, illetve beton oszlopok. A Dózsa György és a Kossuth u. egy szakaszán a faoszlopokon "P" tartós, szabványtalan a hálózat.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a 0,4 kV-os hálózat részben rekonstrukcióra szorul. Bővítésre nem alkalmas.

A 0,4 kV-os hálózat létesítésére belterületen az MSZ 151-1-6 sz. szabványsorozat és az MSZ 7487/2-3 szabvány előírásai vonatkoznak.

- biztonsági övezet: 1 m (szélső vezetékszálától értendő)
- földtől mért legkisebb távolság belterületen: 6,5 m
- tartószerkezet út szélétől (épített útpadka külső szélétől) legalább: 0,5 m
- út feletti legkisebb magasság: 6,5 m

2.2. Közvilágítás:

A közvilágítási hálózat vezetői 16, 25, illetve 35 mm² keresztmetszetűek.

A községben üzemelő közvilágítás az irányfény kategóriának felel meg, általában minden második oszlopra szerelt lámpatestekkel. Kijelölt gyalogátkelőhely felfestve nincs. Buszmegálló megvilágítása nincs kiemelve.

Meglévő közvilágítási lámpa testek 21-11-101 EKA, 1x125 W-os HGL izzókkal. Kivételt képez a 8127. sz. út Táncsics utcai szakasza, ahol kb. 200 m-es hosszon Z1N lámpatestek üzemelnek, 70 W-os Na (TCF) izzókkal.

Megállapítható, hogy az irányfény jellegű megvilágítás a közutak mentén nem elégséges. A HGL izzókkal működő lámpatestek gazdaságtalanok. A közvilágítási hálózat vezetőinek keresztmetszete egységesítésre szorul, 35 mm² keresztmetszetre.

A jelenlegi 0,4 kV-os hálózat a DA-11400-01-002-0 sz. közművizsgálati lapon szerepel.

3./ Távközlési hálózat:

Dad község távközlési hálózata a MATÁV Rt. Soproni Igazgatóság Székesfehérvári TC által üzemeltetett Bokod község telefonközpontjához kapcsolódik. A Qv 150x4/0,6 törzskábel a 8127. sz. út mentén érkezik Dad belterületére, és a Dózsa György u. -ban lévő nagyelosztóban kerül szétosztásra. Törzs érpárszám: 300, ez a jelenlegi lakás számot figyelembe véve kb. 75 %-os ellátást tesz lehetővé. Jelenleg üzemel 285 telefonvonal, melyből 15 közületi, a többi magán előfizető.

Az elosztó hálózat a nagyelosztóból indul 2 db Qv 75x4 eres, 2 db Qv 15x4 eres és 1 db Qv 5x4 eres elosztó földkábelekkel. Az elosztó hálózat érpárszáma: 340.

Az elosztóhálózat földkábelei közvetlenül földbe fektetve haladnak, kivétel egy kb. 130 m hosszú aléptítmény szakasz a Dózsa György u-ban. A földkábelek a Dózsa György u., Badacsony u., Kossuth Lajos u., Fő u., Táncsics u. mentén haladnak.

A kimenő hálózat többségében légekábeles hálózat, ATSZ szekrényekből indítva. A Kossuth L. u. végén és a Táncsics u. (8127. között) Jókai u-tól kifelé vezető szakasza földkábeles, az út két oldalán földben elhelyezett MORELL kötésekkel megoldva.

A távközlési hálózat földkábeleinek fektetési mélysége belterületen: 0,7 m, külterületen 1 m, egyéb közművektől tartandó távolság 0,4 m. Föld feletti távközlési hálózat vezetékének magassága 5,5 m-nél alacsonyabb nem lehet. Távközlési hálózat létesítésére az MSZ 7487/2-3 szabvány előírásai vonatkoznak.

A meglévő elosztó és kimenő hálózat vizsgálata alapján megállapítható, hogy a Fő u-ban és a Kossuth L. utcában új előfizetők bekötése nem biztosítható.

A község szerkezeti és szabályozási terve szerinti fejlesztéshez a távközlési hálózat bővítése elkerülhetetlen.

Két változat valósítható meg:

1. Új nagyelosztó telepítése a fejlesztési terület súlypontjába, és elosztó/kimenő hálózat építése, új törzskábel kiépítésével Bokod telefonközpontból.
2. Optikai hálózat, illetve az ahhoz kapcsolódó kimenő hálózat kiépítése.

A jelenlegi távközlési hálózat a DA-11400-01-003-0 sz. Közművizsgálati lapon szerepel.

A TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSE ÉS RENDEZÉSE

A BELTERÜLET SZERKEZETE

Közlekedésfejlesztés:

Meghatározó jelentőségű a Tatabánya-Kisbér-Pápa 8135-ös út tervezett elkerülő szakasza, mely a Dózsa György utat és a Fő utcát tehermentesíti az átmenő forgalomtól, és meghatározó lehet a gazdasági területek fejlesztése, kialakítása vonatkozásában is.

Közútfejlesztés területén néhány feltáró lakóutcát tervezünk, és a Kossuth utca kiszélesítését, hogy a Fő utcától a fejlesztési területek irányába biztosítani tudja a forgalom levezetését.

A Fő utca fejlesztése részletes tervezést igényel, hogy a forgalmi sávok, közművek, zöldterületek, parkolók megoldatlan kuszaságából a település büszkesége lehessen.

Lakóterületek:

A kistelkes, zsúfolt belső telektömböket kertvárosias lakóterületekként kívánjuk besorolni, míg a nagytelkes, településszéli telkeket falusias lakóterületekként határozzuk meg.

Lakótelek fejlesztési igény jelentkezik a falusi fiatalok, családalapítók részéről is, és a betelepülni vágyók részéről is. Korábban már szoltunk a városból falura költözési tendenciáról.

A több száz méteres hosszú telkek azt a lehetőséget kínálják, hogy tömbfeltárással megosszuk azokat és a telekvégeket beépíthetővé tegyük. Ilyet terveztünk a Fő utca és a vasút közötti telektömb teljes hosszában. A Fő utca másik oldalán lévő telkek esetében a telkek végén, a temető és az erdő mellett vezethető egy új utca, ami összekötheti a Dózsa György utcát a Sport utcával és beépíthetővé teszi a telekvégeket.

A belső tartalékok ilyen feltárása annyiban bizonytalan, hogy a lakossági hozzáállás (érdek, ellenérdek) függvénye. Ezért javasolták az egyeztetés során, hogy külterületen is jelöljünk ki lakótelkeket. Ez a Petőfi Sándor utcai teleksor mentén, annak végében megtörtént.

Ezzel a belső telekterületen kb. 75 ház, belterületfejlesztéssel további 15 ház, összesen kb. 90 lakótelek alakítható ki, ami kb. 20%-os lakás és népességtöbbletet biztosíthat.

Vegyes területek:

Központi vegyes területek a Fő utcán a Dózsa György utca két oldalán és a Fő utca két végén, annak lezárásaként jelennek meg. Itt jelenleg is vannak intézmények, ezek a lakóházak és telkeik rovására fejlődhetnek.

Gazdasági területek:

Kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területet jelöltünk ki a vállalkozások letelepítése céljából belterületfejlesztésként a Kossuth utca folytatásaként meglévő, Erőmű felé vezető út mentén.

A település ellenkező végén a meglévő utak és a tervezett elkerülő út kialakuló háromszögében kínálkozik még vállalkozói terület kialakítása, ebben töltőállomás is javasolható. Ez a terület nem simul a belterülethez, ezért célszerűbb külterületi beépítésre szánt területként szabályozni.

Faluhelyen elkerülhetetlen és fontos a gazdasági területekből speciális mezőgazdasági üzemterület nevesítése. Ezek a mezőgazdasági géppark, feldolgozóipar, állattartás vállalkozói helyszínei lennének az otthagás lehetőségével. Belterületfejlesztésként a lakóterületfejlesztés és kereskedelmi-szolgáltató mellett a település nyugati oldalán tervezünk mezőgazdasági-gazdasági területet.

A keleti oldalon a sóderbánya gödre mögött is igény van ilyen mezőgazdasági üzemterületre, de ez is olyan fekvésű, hogy nem feltétlenül kell belterületbe vonni.

Különleges terület:

A katolikus temető lehatárolása adott, a megközelíthetősége javulhat lényegesen a terveink szerint.

A református temető jelenleg külterületen van, nincs ok a belterületbe-vonásra.

A sportolás céljára is különleges területet határozunk meg. Ebbe a futballpályán kívül a mellette lévő részben betöltött szemétdödröt is bevonjuk, mint kiszolgáló területet.

Zöld terület:

Az útelágazások teresedéseiben lévő felületeket közparkként kezeljük, bár méretük és kialakításuk nem ideális.

A Fő utca szélessége is lehetővé tesz egy parksáv kialakítását, de ez a közlekedési terület zöld felületeként jelentkezik.

Erdő terület:

A bányagödrök dimbes-dombos beerdősült területe a földhivatali nyilvántartásban erdőként szerepel, ezért turisztikai rendeltetésű erdőként tervezzük be azért, hogy közparki- illetve szabadidős funkciókat is betölthessen.

Mezőgazdasági területek:

A patakok mellett kialakult belterületi kerteket kertes mezőgazdasági területként megtarthatjuk, kivéve a Petőfi S. utca Kossuth utca felőli végét, ahol a kertek és az út szűkössége a kertek megszüntetését, a közlekedési terület növelését teszi szükségessé.

Egyéb területek:

A két patak telkét vízgazdálkodási területként kezeljük.

A fenti koncepciójú fejlesztés esetén a belterület 85 ha-ja kb. 14 ha-ral, vagyis kb. 16%-kal növekszik meg. Természetesen csak szakaszosan, a befektetői szándékok ütemében.

A BELTERÜLETTŐL KÜLÖNÁLLÓ BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

Mezőgazdasági üzemi gazdasági terület

Ez a speciális, elsősorban mezőgazdasági üzemi tevékenység célját szolgáló beépítésre szánt terület a mezőgazdasági major és a tervezett üzemközpontok területe. A szabályozás célja, hogy a település belterületéhez kapcsolódva jól megközelíthetően, infrastruktúrával jól elláthatóan alakuljanak ki a nagyüzemi és családi mezőgazdasági üzemközpontok. A mezőgazdasági területhez képest kisebb telkeken, jóval nagyobb beépítési százalékkal van lehetőség gazdasági és egyéb épületek kialakítására. Ezeken a területeken a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó üzemi épületek, továbbá az ezekkel összeegyeztethető kereskedelmi, szolgáltató épületek, továbbá szolgálati lakás is létesíthető.

Üdülőházas üdülőterület

Vállalkozói igény alapján jelöl a terv a szákszendi határ mellett a vasúttól délre üdülőházas üdülőterületet, ahol az OTÉK 22.§-a szerinti épületek helyezhetők el a szabályozási terven jelölt építési helyen belül. Az építési hely kialakításának indoka, hogy a terület gerincén értékes legelőterület található, amelynek építménymentesen való megtartása célszerű.

Különleges terület

Különleges területek külterületen a temető és a szennyvíztisztító telep területe, ahol csak a területek rendeltetésének megfelelő építmények alakíthatók ki.

KÜLTERÜLETI BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Dad tájszerkezetében a mezőgazdasági termelés a meghatározó, amely a település gazdaságában a múltban meghatározó volt és a jövőben is kiemelkedő jelentőségű marad. A rendezési terv természetesen lehetőséget teremt más gazdasági tevékenységek fejlesztésére is

kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területek kijelölésével, de a helyi gazdaság és foglalkoztatás biztos pillére továbbra is a mezőgazdaság marad. Ennek megfelelően a településrendezés eszközeivel is biztosítani kell az árutermelésre alkalmas jó minőségű termőföldek védelmét. A szabályozás eszközeivel is biztosítani kell a hosszú távon életképes családi gazdaságok kialakulását, az üzemi méretű vállalkozások működését és fejlődési lehetőségét.

Az erdősítettség mértéke a település igazgatási területén igen alacsony. A terv erdőtelepítést szerkezeti szempontból csak a felhagyott anyaggyerőhelyek területén javasol. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a gazdaságosan nem művelhető alacsonyabb aranykorona értékű mezőgazdasági területeket nem lehet erdősíteni.

Éppen az alacsony erdősültség miatt fontos a meglévő természeti területek védelme.

Tájszerkezeti szempontból a patakokat, időszakos vízfolyásokat kísérő galéria növényzet (mocsarak, nádasok, rétek, legelők, bokorfűzesek, fűzligetek) összefüggő rendszere az, ami tájképi értéket képvisel, a helyi ökológiai hálózatot alkotja, és változatosabbá teszi a túlnyomóan szántóföldi növénytermesztés miatt monoton tájképet. Ezek az ökológiai rendszerek, mint mezőgazdasági területek külön kiemelt szabályozást igényelnek, hiszen itt a mezőgazdasági hasznosítás mellett, a tájképvédelem, az ökológia, sőt a felszíni vizek védelmének szempontjait is érvényesíteni kell.

A mezőgazdasági táj karakterét meghatározó tájszerkezeti elemek a volt zártkertek területei is, ahol a "kisparcellás" vegyes művelés (szőlő, gyümölcs, kert) mellett a pihenési funkció is jelen van, ami a sajátos beépítésben, az épületek funkciójában is megnyilvánul. Ennek a tájkarakternek és sajátos használatnak a szabályozása is fontos a konfliktusok elkerülése és a hagyományos tájkarakter védelme érdekében.

A mezőgazdasági területet - tehát a történelmi hagyományokon és természeti adottságokon kialakult racionális mezőgazdasági használat és tájszerkezet megtartása, a jó minőségű termőföldek védelme, az ökológiai, tájképi értékek védelme és fejleszhetőségének biztosítása, továbbá a környezetvédelmi követelmények figyelembevételével - három tájszerkezeti egységbe kell besorolni. A besorolásnál fontos szempont az azonos jellegű mezőgazdasági és ahhoz szervesen kapcsolódó kiegészítő használat, a beépítési intenzitás, a sajátos építési használat és telekstruktúra is.

A mezőgazdasági területek sajátos területfelhasználási egységei:

1. általános mezőgazdasági terület
2. korlátozott funkciójú mezőgazdasági terület
3. kertes mezőgazdasági terület

Általános mezőgazdasági terület

Az általános mezőgazdasági terület az árutermelésre alkalmas termőterületeket foglalja magába, ahol az OTÉK 29.§ szerinti a mezőgazdasági árutermeléshez kapcsolódó bármely építmény elhelyezhető, természetesen a kapcsolódó egyéb jogszabályok figyelembevételével és az illetékes hatóságok egyetértésével. A területek felaprózódásának megakadályozása és a fejlődőképes mezőgazdasági vállalkozások támogatása érdekében a kialakítható és a gazdasági épülettel beépíthető földrészlet területét 1,0 ha-ban határozza meg a terv.

Általános mezőgazdasági területen lakóépület is építhető, de csak akkor, ha az egy helyrajzi számon levő "birtok" nagysága egy családot eltartani képes. Ez a birtokméret természetesen művelési áganként, a föld minősége szerint, továbbá a művelés intenzitása szerint is igen eltérő lehet, általánosságban azonban minden befolyásoló tényezőt mérlegelve 10 ha-ban határozza meg a terv azt a mezőgazdasági teleknagyságot, ahol tanyai lakóépület kialakítható. (A kisebb területen koncentrálódó üzemi gazdasági tevékenységre, amely nagyobb beépítési intenzitást igényel, a terv külön területeket biztosít beépítésre szánt területként.)

Kertes mezőgazdasági terület

Kertes mezőgazdasági területek a hagyományos szőlőhegyek (volt zártkertek területe):

Alsó-hegy

Kanász-hegy

Ezek a területek hagyományosan a szőlőművelés, gyümölcsstermesztés és kertgazdálkodás és az ezekkel összefüggő aktív pihenés területei. A használat tehát meghatározza az elhelyezhető épületeket is, hiszen a volt zártkertek területén meghatározóan az "ideiglenes tartózkodásra is alkalmas gazdasági épületek", prэшázak jellemzőek. Egy-egy telken egy gazdasági épület helyezhető el, amelynek alapterülete 90 m²-nél több nem lehet. Az állattartásnak hagyományai nincsenek a szőlőhegyeken, de állattartó épületek kialakítását a terv nem zárja ki. Fontos azonban, hogy az állattartás környezetszennyező hatása miatt ne okozzon konfliktusokat. Az üzemi méretű állattenyésztés kiküszöbölése érdekében az állattartó épület alapterülete nem lehet több 10 m²-nél. A hagyományos beépítés és a tájkarakter védelme érdekében épületeket csak a közutak mentén lehet kialakítani min. 5 m és max. 10 m előkert biztosításával.

Korlátozott funkciójú mezőgazdasági terület

Korlátozott funkciójú mezőgazdasági területek a patakokat kísérő mély fekvésű, időszakosan vízállásos, tehát beépítésre alkalmatlan területek. Éppen ezért ebben a területfelhasználási egységben épületek nem létesíthetők. A terület a vízfolyások medrétől mindkét irányban legalább 50-50 m szélességű. A területen belül fontos feladat a tájképi értéket képviselő természetes vegetáció védelme.

Erdőterület

Erdőterület a földhivatali nyilvántartás szerint erdő művelési ágú terület, továbbá a településszerkezeti szempontból jelentős tervezett erdőterületek. A tervezett erdők a felhagyott anyagnyerőhelyek területén találhatóak.

Az erdőterületek elsődleges rendeltetését a szabályozási tervek (kül- és belterület) az épület elhelyezés lehetősége alapján határozzák meg. Ez tehát nem feltétlenül egyezik az erdészeti hatóság által meghatározott elsődleges rendeltetéssel.

Turisztikai rendeltetésű erdő belterületen a sporttelep melletti felhagyott anyagnyerőhely területén levő erdő, ahol a szabadidő eltöltését, sportolást, pihenést szolgáló nem épület jellegű építmények alakíthatók ki.

Védelmi rendeltetésű erdők a település belterületéhez közvetlenül kapcsolódó erdőterületek, ahol épületek nem alakíthatók ki.

A többi erdő gazdasági rendeltetésű, ahol a rendeltetésnek megfelelő épületek elhelyezhetők az OTÉK 28.§-a szerint.

Vízgazdálkodási terület

Vízgazdálkodási terület a szabályozási terveken jelölt vízfolyások területe, ahol a vízügyi jogszabályok szerint a vízgazdálkodás, vízkárelhárítás építményei alakíthatók ki.

A TELEPÜLÉS SZABÁLYOZÁSA

A Helyi Építési Szabályzat általában nem tesz különbséget kül- és belterületben, hanem beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területekre tagolódik, függetlenül annak bel- vagy külterületi fekvéséről.

Beépítésre szánt területek:

A **lakóterületeket** két területfelhasználási kategóriában szabályoztuk.

A kertvárosias lakóterület a kiskertes, belső, lakócélú telektömbök építési övezete, míg a falusias lakóterület a település külterületéhez kapcsolódó, azzal határos telektömbök és a nagytelkes, belső, lakócélú telektömbök építési övezete. A beépítési paraméterekben nincs különbség (30%, 4,5 m, stb.), viszont különbség van az állattartó épületek építhetőségében, illetve annak mértékében. A 30%-on belül max. 5% építhető be állattartó épülettel a KEL telektömbökben, míg max. 15 % építhető be állattartó épülettel az FL telektömbökben. Az ennél nagyobb arányú állattartást az MG (mezőgazdasági üzemi gazdasági) területre javasoljuk.

Telekterület témában a kialakítható telekterület minimumát határoztuk meg. Elvileg minden telek beépíthető, ha az előírt paramétereket a tulajdonos be tudja tartani.

Központi vegyes területként szabályoztuk a község központi térségében lévő telektömbök építési övezetét, amely jellemzően vegyes funkciójú.

Lakó-, intézményi-, kereskedelmi-, stb. építmények önálló rendeltetési egységeit vegyíti egyetlen telektömbben. Az intézményfejlesztés lehetőségét is itt látjuk a lakóépületek, illetve lakótelkek rovására. Ennek elősegítésében, ebben az építési övezetben minden lakóingatlanra elővásárlási jogot biztosítottunk a HÉSZ-ben az önkormányzat javára.

A KV területen a lakótelkek beépítési feltétele azonos a KEL telkekkel, azzal a megszigorítással, hogy állattartó épület egyáltalán nem építhető.

A KV területen intézményi felhasználás esetén nagyobb beépítést engedélyezünk: 30% helyett 40% beépítettség és 4,5 m helyett 6,0 m építménymagasság.

A **gazdasági területek** kereskedelmi, szolgáltató területre és mezőgazdasági üzemi területre tagozódnak.

Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területet azonos paraméterekkel szabályoztuk belterületen (belterületbe vonásra kijelölt területen) és külterületen az elkerülő úttal kialakuló, utakkal határolt háromszögben. Viszont a belterülethez kapcsolódó területen nem iktattunk be korlátozást, de a település bejáratánál kialakuló útelágazások térségére igen.

Feltételként határozzuk meg a 8135-ös út elkerülő szakaszának megépítését és befektetői program ismeretében egy részletes szabályozási terv készítését, jóváhagyását.

Mezőgazdasági üzemi gazdasági területeket jelöltünk ki kül- és belterületen, hogy azok a mezőgazdasági vállalkozók illetve nagygazdák, akik a tevékenységüket, gépparkjukat vagy állatállományukat nem tudják vagy csak környezetzavaró módon tudnák elhelyezni a

lakótelkeken, azok a település szélén közművesíthető telkeken, farmokon tudják a szakszerű feltételeket megteremteni. Ezeken a farm-gazdaságokon lakóépület is építhető.

A belterületi MG területen (a területi tervtanács javaslatára) portarendet is szabályoztunk. Ennek a lényege, hogy a telkek utcafrontján csak lakóépületek jelenhetnek meg, beljebb egy sáv a tárolóépületek céljára különül el (vagyis a nem környezetzavaró gazdasági épületek részére), majd a telkek többi területén elhelyezhetők a zavaró gazdasági épületek: állattartás, terményfeldolgozás, stb.

Üdülőterület csak a Szákszenddel határos külterületen került kiszabályozásra, ahol vállalkozói alapon üdülőházas idegenforgalom valósítható meg a környezeti értékek megóvásával.

A **különleges területek** három eltérő funkcióra tagozódnak.

Sportterületként a pálya területén túl némi fejlesztési területet is ide tagosítottunk.

A temetők fejlesztést, bővítést nem igényelnek, egyformán szabályoztuk a kül- és a belterületen lévő temetőt.

A szennyvíztisztító területét is különleges területként szabályoztuk, meghatározva a védőtávolságát is.

Beépítésre nem szánt területek:

Közlekedési- és közműterületekre meghatároztunk szabályozási szélességet (telekszélességet) és védőtávolságot a külterületi, szerkezeti jelentőségű utak esetében.

A belterületi utak többségénél elfogadtuk a kialakult utcavonalat, szélességet, szabályozási beavatkozást csak egy-két hangsúlyos esetben terveztünk. Megterveztük viszont az új utcanyitásokat, itt mintakeresztszelvényekkel támasztottuk alá a szabályozási szélességet.

Külön problémát jelent a Fő utca jelenlegi méltatlan állapota. Erre részletes szabályozási-fejlesztési terv készítését írjuk elő és területi védelem alá helyeztük.

A belterületen megvalósítandó fejlesztésekre feltételként határoztuk meg a teljes közművesítettséget.

Nagyon kevés a településen a közparkként szabályozható **zöldterület**. Ezért a belterületi **erdőt** turisztikai rendeltetésűnek határoztuk meg, ami lehetővé tenné annak rendezvényi, közcélú aktivizálását. Külterületi erdő is kevésbé jellemző, de amit lehetett, eként szabályoztuk.

A **mezőgazdasági területeket** három övezetre tagoltuk:

Az általános mezőgazdasági terület minimum 1 ha-on 3% !-ban beépíthető gazdasági épülettel, 10 ha esetében lakóépülettel is.

Kertes mezőgazdasági terület alatt a korábbi zártkerteket szabályoztuk OTÉK szerinti beépítési feltételekkel.

A korlátozott funkciójú mezőgazdasági területeken épület nem építhető. Ez a belterületi kertekre vonatkozik, illetve a felszíni vizeket övező mezőgazdasági területekre.

Egyéb területként, vízgazdálkodási területként különítettük el a vízfolyások területét.

A **helyi értékvédelmi** szabályozás keretében védett épületet, védett területet (Fő utca) és természetvédelmi területet szabályoztuk.

A műemlékek térségében lehatároltuk a műemléki környezetet, amelyeken belül az OMVH szakhatóságként tud részt venni az építési eljárásban.

KÖRNYEZETVÉDELMI JAVASLATOK

Általános környezetvédelmi javaslatok:

A környezetvédelmi intézkedések a környezeti elemek és a természetvédelem érdekében a káros szennyezések megelőzésének, csökkentésének, a lakosság környezet – egészségügyi feltételeinek javítása érdekében történik. A közigazgatási határon belül a fejlesztéseknél a környezet és természetvédelem szempontjait, előírásait érvényre kell juttatni.

A javaslatok a levegőtisztaság-védelem, hulladékgazdálkodás, zaj és rezgésvédelem, felszíni felszín alatti vízminőség-védelem, föld és talajvédelem valamint természetvédelmi szakterületeken lettek kidolgozva.

Levegőtisztaság-védelmi javaslatok:

Levegőtisztaság-védelmi szempontból Dad község védett I. kategóriába tartozik. Védett II. terület nem jelölhető ki. Dad község levegőtisztasága a földgáz bevezetésével érezhetően javult. A gázzal ellátott ingatlanok számát növelni szükséges a további javulás érdekében.

Elérendő cél a 75 – 80%-os gázellátottság. Az oroslányi erőmű által okozott légszennyezés 2004-től érezhetően csökkenni fog, melynek oka a tervezett retrofit (füstgáz kéntelenítés) megvalósítása vagy az üzem megszűnése miatt.

A porterhelés csökkentése az erőműi pernyetér rekultivációjával, a sűrűzagyos technológia bevezetésével, és hatékony elektrofilter megvalósításával lehetséges. A mezőgazdasági tevékenységből eredő porterhelés a szántóterületek növényfedettségével csökkenthető. A légszennyező tevékenységeket (pl. terményszárítás) külterületrészekben az erre kijelölt területeken lehet végezni.

A közlekedésből eredő légszennyezés csökkenés az elkerülő utak megépítésével valósítható meg.

Levegőtisztaság-védelem érdekében az alábbi intézkedések javasoltak:

- a levegőtisztaság-védelem érdekében a fásításokat, zöldterületek kialakítását és a gázfűtésre történő átállást támogatni kell.
- Az avar, nád, kerti hulladék eltávolításáról elsősorban komposztálással, ha ez nem lehetséges elszállítással kell gondoskodni.
- Az avar, nád, kerti hulladék égetésére csak abban az esetben kerülhet sor, ha az elszállítása, komposztálása nem lehetséges.
- A tüzelőanyag egészségre káros égéstermékeket kibocsátó anyagot, különösen ipari eredetű hulladékot, műanyagot, gumit, vegyszereket nem tartalmazhat.
- A polgármester az avar, nád, kerti hulladék égetésére részleges vagy teljes tűzgyújtási tilalmat rendelhet el.
- Új ipari, mezőgazdasági létesítmények telepítésénél, technológiák módosításánál az emissziós és immissziós határértékek betarthatóságát számításokkal vagy mérésekkel igazolni kell.
- A működő légszennyező forrásokat felül kell vizsgálni, és a határérték feletti kibocsátásokat meg kell szüntetni.

- A zöldterületek kialakításánál a növényzet fajtáit és számát úgy kell megválasztani, hogy az emberi szervezetben allergiás reakciót kiváltó növények telepítése ne történjen.
- Az 5/1988 (VI. 26.) MÉK rendelet 4. § (2) bekezdése és a 9. § alapján a közterületek gyommentesítése az Önkormányzat feladata.
- A zöldterületek fenntartásáról folyamatosan gondoskodni kell az allergén növények (parlagfű) irtása miatt is.

Zaj és rezgésvédelmi javaslat

A vizsgálati munkarészből egyértelműen kiderül, hogy Dad esetében jelentős (határérték feletti) zajterheléssel nem kell számolni.

A közlekedésből eredő zajterhelés az elkerülő út megépítésével vagy a vasútvonal Oroszlányba történő bekötésével tovább csökkenthető.

Zaj és rezgésvédelmi szempontból különösebb beavatkozás nem szükséges.

Az új beruházásoknál a 12/1983 (V.13.) sz. M.T. rendelet 4. § -a értelmében a tervező feladata a zajterhelési határértékek betartása, számításokkal történő bizonyítása.

Hulladékgazdálkodási javaslatok

A tatai medencében két korszerű regionális hulladéklerakó található. A kommunális hulladékok gyűjtése, szállítása, ártalmatlanítása hosszútávra megoldott. A szelektív hulladékgyűjtés fokozatos bevezetése a szükséges feltételek megléte esetén javasolt. A sportpálya alatt lévő megszűnt hulladéklerakó rekultivációját el kell végezni a talaj a felszíni és a felszín alatti vizek védelme érdekében.

Az illegális folyékony és kommunális lerakóhelyeket a hulladék elszállításával fel kell számolni. Az illegális és a megszűnt hulladéklerakó helyek megszüntetése, rekultiválása az önkormányzat feladata. A bányaterületek (kavics, homok) rekultiválására a bányavállalkozókra át nem hárítható országos környezetvédelmi keretből támogatás igényelhető. A megszűnt hulladéklerakó rekultivációjának megvalósításához 30 % vissza nem térítendő támogatás igényelhető a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat keret terhére (KAC).

A megszűnt döngkút helyett szükség esetén a Kömlödi út mellett 0217 hrsz -ú területen a védőtávolság betartásával egy új döngkút létesíthető, mivel a jelenlegi állapot hosszú távon nem tartható.

A folyékony kommunális szennyvizet – várhatóan csökkenő mennyiségben – a szennyvíztisztító telepre kell szállítani.

Az ipari, mezőgazdasági, szolgáltatói területen keletkező veszélyes hulladékok bejelentését, gyűjtését, tárolását ártalmatlanítását a 102/1996 (VII. 12.) Korm. rendeletben előírtak szerint kell elvégezni.

Felszíni, felszín alatti vízminőség-védelmi javaslat

Dad közigazgatási területének nagy része ezen belül a belterület teljes egészében az Által-ér vízgyűjtőterületén található.

Az Által-ér vízgyűjtő területe a II. /1 vízminőség-védelmi kategóriába esik, ezért a szennyezett csapadékvíz, tisztított szennyvíz minőségének a 3/1984 (II. 07.) OVH rendeletben előírt paramétereknek kell megfelelni, melyek közül a leglényegesebbek:

KOI	75 mg/l
össz. lebegő anyag	100 mg/l
ammónia	5 mg/l
össz. foszfor	2 mg/l
nitrát	50 mg/l

Az Által-ér és a Dadi, Kömlödi vízfolyások tápanyagterhelése (foszfor, nitrát) magas, ezért a felszíni vizek eutrófok. A tápanyagterhelés csökkentésének lehetőségei:

- mezőgazdasági területen a műtrágyázás csökkentésére, szerves trágyázás növelése
- a szennyvíztisztító telepen a foszfor kibocsátás 0,5 mg/l alá csökkentése
- lakossági szennyvízrákötések növelése
- hulladéklerakók megszüntetése, rekultiválása
- diffúz szennyezések csökkentése

Dad a vízgyűjtőterület végén található, ezért minimális a felszíni vízkészlete. Az ökológiai vízkészletet (augusztus havi természetes vízhozam 75 % -a) a mederben kell hagyni a vizes élőhelyek (védett területek) élet feltételeinek biztosítása érdekében.

Felszíni vízkészletre tavat tervezni nem lehet, ezért csak talajvíz-táplálású tó jöhet számításba. A víz és szennyvízdíjak emelkedése miatt a talajvíz kutak jelentősége meg fog növekedni. A szennyvízelvezetés, tisztítás megvalósulásával a talajvíz minősége javulni fog. Távlati cél a talajvíz mosásra, fürdésre, ivásra történő hasznosítása.

A felszíni vizek és a vízbázis védelme érdekében belterületen szennyvíz nem szikkasztható el. Külterületen közműpótlóként zárt rendszerű szennyvíztároló létesíthető.

A vízbázisok védelme érdekében a 123/1997 (VII. 18.) Korm. rendeletben előírtakat be kell tartani.

Dad a Kárpát medence egyik csapadék gócnál helyezkedik el, ezért nem ritka a 24 óra alatt lehulló 100 mm -es csapadékmennyiség. (1953. június 9. -én 4 óra alatt 245 mm csapadék hullott)

A gócponti elhelyezkedés miatt a felszíni vizek minőségén felül a vizek kártétel nélküli elvezetése is igen fontos.

A belterületi és külterületi felszíni vizek kártétel nélküli elvezetése érdekében egy átfogó vízrendezési tervet kell készíteni.

Talajvédelmi javaslat

Dadon élők fő megélhetési forrása a földterületek mezőgazdasági hasznosítása, ezért igen nagy jelentősége van a talajvédelemnek. Dadon a termőterület csökkentését eredményező fejlesztések (állattartó telep, hulladéklerakó, homok és kavicsbányák) befejeződtek, ezért további termőterület csökkenés nem várható.

A lakóterület bővítés főként a meglévő belterületi kertek igénybevételével lett tervezve.

A talajvédelmi javaslatnak a mezőgazdasági kultúra hagyományain alapuló fenntartható fejlődést kell szolgálnia. A talajok védelméről, hasznosításáról a környezetvédelemről szóló 1995. évi LIII. törvény 14 § - 17§ -en és a termőföldről szóló 1994 évi LV. törvény rendelkezik. A fejlesztések során a beruházó köteles gondoskodni a termőtalaj megmentéséről, deponálásáról, hasznosításáról.

A termőterület növelése a művelésből kivont területek rekultiválásával (homok, kavicsbánya, hulladéklerakó, dögkút) lehetséges. A talaj szennyezettségének kérdéskörében tartozik a szilárd és folyékony hulladék lerakása, ezért a 044 hrsz -ú területen lévő illegális szilárd hulladéklerakót, a 059 hrsz -ú területen lévő illegális folyékony hulladéklerakót, a 0223/3 hrsz -ú területen lévő dögkutat meg kell szüntetni és a területet hasznosítható állapotba hozni.

A nagyüzemi mezőgazdasági területeken ellenőrzött körülmények között történik a talajvédelem, növényvédelem, tápanyag-visszapótlás. A kisüzemi mezőgazdasági területeken is el kell érni a szakszerű talajvédelmet. Az állattartó telepeken hígtrágya kezelés nem végezhető. A 07/3 és a 011 hrsz -ú területen trágya csak a vegetációs időben tárolható.

A meglévő talajvédelmi létesítmények fenntartásáról, üzemeltetéséről a terület tulajdonosa köteles gondoskodni. Építmény ezeken a területeken nem helyezhető el.

Természetvédelmi javaslatok

Helyi védelem alá célszerű vonni mindazokat az épített- és természeti környezeti értékeket, amelyek országos védelmet nem élveznek, de építészet-történeti, településtörténeti, településképi, vagy természetvédelmi szempontból olyan értéknek minősülnek, amelyeket az önkormányzat a település érdekében nem kíván az ellenőrzése alól kiengedni. A helyi jelentőségű természeti értékek és területek védetté nyilvánítása az 1991. évi XX. tv. 85. § (1) a) pontjában biztosított jogkör alapján történik. Az Önkormányzat természetvédelmi feladatait az 1996. évi LIII. törvény 62., 63. § -ai határozzák meg.

Mesterséges növényzeti egységek ma a terület nagy részét uralják, ezért természetvédelmi állapotát tekintve kultúrtájnak nevezhető. A kultúrtájra jellemző, hogy az állapotának fenntartásához folyamatos emberi beavatkozás szükséges.

A megváltozott ökológiai feltételek miatt a mai lehetőségekhez legjobban alkalmazkodott természet közeli flóra és fauna kialakítását, fenntartását célszerű elősegíteni.

A biodiverzitás fenntartása érdekében vizes élőhelyek fenntartása, védelme szükséges. A patak völgyek, vízállásos területek védelme javasolt. A vizes élőhelyek természeti értékein felül esztétikai és vízminőség-védelmi szerepük is jelentős.

Helyileg védett természetvédelemre javasolt területek, értékek:

- Árpád hársfa, könyvtári hársfák
- Döbönkúti dűlőben lévő 032 hrsz -ú legelő a Hosszúlaposi árokkal együtt
- Szendi ér – Szilfa dűlő közötti Bírósági árok a gyepterülettel együtt
- Dadi vízfolyás középső, alsó szakasza
- Dad – Kömlődi vízfolyás középső alsó szakasza

A helyileg védett természetvédelmi területek kialakítása jóváhagyása előtt az 1996. évi LIII. törvény III. részében szabályozott védetté nyilvánítási eljárást kell lefolytatni.

A természetvédelmi területek és természeti értékek védelmét a védettségre utaló táblák kihelyezésével kell biztosítani.

A helyileg védett természetvédelmi rendelet hatálybalépése után a Tatabányai Földhivatalnál kezdeményezni kell a védelem tulajdoni lapon történő bejegyzését.

Javaslat a környezetvédelmi alap létrehozására

Az 1991 évi XX. törvény 85. § (1) bekezdés i) pontja alapján a Közgyűlés helyi környezetvédelmi alap létrehozására.

A helyi környezetvédelmi alap célja a környezeti ártalmak megelőzéséhez, a bekövetkezett környezeti ártalmak megelőzéséhez, a bekövetkezett környezeti károk csökkentéséhez, a védett természeti területek, értékek fenntartásához, a hatékony környezetvédelmi megoldások ösztönzéséhez, valamint a lakosság környezeti szemléletének fejlődéséhez szükséges elkülönített pénzalap biztosítása.

Amennyiben az önkormányzat nem hoz létre környezetvédelmi alapot, akkor a környezetterhelési díjak, és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része, valamint a jegyző által kivetendő környezet és természetvédelmi bírság teljes egésze a Központi Környezetvédelmi Alapot illeti meg.

Az önkormányzat a helyi környezetvédelmi alapot rendelettel hozhatja létre és a bevételt a környezet, természetvédelmi célok megvalósítására használhatja fel.

KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉSI JAVASLAT

Közúti közlekedés fejlesztése

Külterület:

A települést érintő legfontosabb fejlesztés a 88. számú főútnak előirányzott Tatabánya – Kisbér – Pápa – Szombathely II. rendű főút nyomvonalának kialakítása. A tervezett főút kialakítására a tanulmányterv elkészült, a 8135. számú összekötő út tervezett nyomvonala a település belterületét déli irányból kerüli el. A tanulmánytervet a KEM Közútkezelő Kht. bocsátotta rendelkezésünkre, a tervezett út nyomvonalán nem változtattunk, bár Dad számára kedvezőbb lenne egy a települést jobban megközelítő nyomvonal.

Az elkerülő szakasz kiépítésével rövidebb lesz a Kisbér-Tatabánya távolság és a falu mentesül az áthaladó forgalomtól. A településről az új nyomvonalat Tatabánya felé a települést az Oroszlányi Hőerőművel összekötő útról lehet elérni, mely jelenleg kiépítetlen út. Fejlesztésként javasoljuk az út burkolattal történő ellátását. A tervezett út szabályozási szélessége 22 m, a kialakítandó burkolatszélesség 6 m.

A jelenlegi 8135. sz. összekötő út vonalvezetésénél ívkorrekciót javasolunk a településről kivezető szakaszon az ívsugár minimum 200 m legyen.

Az országos jelentőségű utak védőtávolsága településen kívül 50 – 50 m.

Belterület:

A településen áthaladó 8135. sz. út jelenlegi nyomvonalát módosítottuk. A minimális szabályozási szélesség 14 m-re történő leszabályozásával lehetőség nyílik ívkorrekcióra, egy kedvezőbb vonalvezetés kialakítására a kritikus szakaszokon, a Fő utcára bevezető illetve a Fő utca Dózsa utca csatlakozásánál. A Fő utca szabályozása külön terv készítését igényli.

A 8135. Sz. út új nyomvonalának megépülésével, az erőműi út melletti fejlesztési terület kiépülésével a településen belül áthelyeződik a forgalom fő iránya, a Fő utca – Kossuth Lajos utca – Erőműi utca felé. A Kossuth Lajos utca szabályozási szélességét 14 m-re módosítottuk, hogy a forgalom levezethető legyen a fejlesztési területek irányába.

A település belterületén a lakosság hozzájárulásával a belső tartalékok felhasználásával új építési telkek alakíthatók ki, a Fő utcai kertek megosztásával új utcák nyithatók. A Fő utca és a vasút közötti telektömb megosztásával alakítható ki lakóutca, melynek szabályozási szélessége 14 m. A kertek megosztásával a tervezett út mindkét oldalán építési telkek hozhatók létre.

A Fő utca másik oldalán a telkek végén, a temető és az erdő mellett vezethető az új utca. A tervezett utca összeköti a Dózsa György utcát és a Sport utcát és lehetőséget teremt a telekvégek beépítésére.

A település jelenlegi külterületén is kijelöltünk lakótelkeket. A települést az Oroszlányi Hőerőművel összekötő útról nyitható lakóutca, a Petőfi Sándor utcával párhuzamosan.

A tervezett lakóutcák alapadatai:

Tervezési kategória: B.III.b.

Tervezési sebesség: $v=50$ km/h

Forgalmi sáv szélesség: 3,00 m

Padka szélesség: 0,50 m

Tömegközlekedési fejlesztés

Busz járatok:

A járatok mennyisége kielégíti a lakosság igényeit. A tervezett elkerülő út megépítésével lerövidül a menetidő Dad és Tatabánya között.

A lakosság munkába járását megkönnyítik a munkahelyek által indított munkásjáratok is.

A hiányzó Kocs – Tata irányú járat indítása közvetlen kapcsolatot teremtené a két szomszédos település között.

Vasúti közlekedés:

Jelenleg 7 vonatpár érinti a települést. A Tatabánya – Kisbér – Pápa vasútvonal jelenlegi állapota miatt a vasúton utazók száma csökken. A vonatok átlag sebessége 30 km/h, amely jelentősen lassabb a közúti közlekedésnél. Szükséges lenne a vasútvonal felújítása.

A MÁV hosszú távú fejlesztései között szerepel a Szákszend – Dad – Bokod – Oroszlány vasútvonal terve.

A vasútvonal védőtávolsága 50 – 50 m.

Egyéb

A szabályozási tervvel kapcsolatban lefolytatott egyeztetések dokumentumait a terviratok fejezet tartalmazza.

KÖZMŰFEJLESZTÉSI JAVASLATOK

VÍZELLÁTÁS

I/A. Külterület

A település ivóvízellátása Tatabánya XIV/C aknából biztosított. A regionális vezeték szolgálja ki Bokod és térségét is.

A település ivóvíz-ellátását, illetve a vízfogyasztás egyenletlenségeinek kompenzálását 2 db 150 m³-es, földalatti víztároló szolgálja.

A víztárolótól lett kiépítve az NA 150/a.c.ny. vízvezeték, mely a település vízellátását biztosítja.

I/B. Belterület

A településen a vízvezeték-hálózat ki lett építve, melynek csőanyag-minősége: a.c.ny.

A szerkezeti- és szabályozási tervben szereplő területek vízellátását a meglévő vízvezeték-hálózatra való csatlakozással ajánlott kialakítani.

Az újonnan építendő vízvezeték-hálózat csőanyagminősége: PE-80, szerelési technológia: elektrofitting. A csőhálózatot 10 cm vtg. homokágyba kell lefektetni, min. 1,20 m földtakarással. A csőhálózat nyomvonalvezetése fölé PE jelzőfóliát kell elhelyezni. A kialakítandó csőhálózat mérete D 110. Ezen csőhálózatra, az illetékes Tűzoltósággal való egyeztetés után AVK típusú, földfeletti tűzcsapokat kell telepíteni.

A lakossági vízbekötések mérete: D 32. A vízmérést szolgáló vízmérő órát műanyag aknában, vagy vb. aknában lehet telepíteni, telekhatáron belül.

A szabályozási tervben szereplő területrészek vízellátását biztosító hálózat ún. körvezetékkel alkot, kétoldali betáplálás biztonságával.

A temető felett kialakítandó utca a Sport utca és Dózsa György utcai lecsatlakozással látható el.

A kereskedelmi- szolgáltató terület, s a hozzá kapcsolódó falusias lakóterület vízellátását D 110 mérettel a Kossuth L. utcai és Petőfi utcai összekötésével lehet biztosítani.

A kereskedelmi területet kiszolgáló vízvezeték végpontjánál földfeletti tűzcsapot kell telepíteni, a pangó vizek kiengedése miatt.

A kereskedelmi területet ellátó vízvezeték-hálózat kiépítése előtt tisztázni kell a terület várható vízigényét, a kialakítandó tevékenységek vízigénye miatt.

A területen létesítendő építmények tűzivíz ellátását a telepítendő földtakarásos tűzivíz tározókkal célszerű megoldani.

A Vöröshadsereg út felett tervezett, a Táncsics Mihály út folytatásaként kiépítendő közlekedési út burkolata alatt kell elhelyezni a D 110 méretű, szintén körvezetéket, mely az ingatlanok vízellátását szolgálja.

II. SZENNYVÍZ-ELVEZETÉS

II/A. Külterület

A település szennyvíz-elvezető rendszere, s a hozzá kapcsolódó szennyvíz-tisztító telep 1999. évben lett átadva – beüzemelve.

A szennyvíz-tisztító telep két település kommunális jellegű szennyvizét tisztítja meg biológiai úton, s a tisztítás után juttatja be a fogadóba. A külterületi részén kiépített, nyomott rendszerű szennyvíz csatornahálózat KM-PVC csőanyagminőségű.

II/B. Belterület

A településen kivitelezett szennyvíz csatornahálózat csak a kommunális szennyvizek elvezetésére alkalmas.

A település útburkolatain keletkezett, összegyűlt csapadékvizet felszíni vízelvezető árkokkal lehet elvezetni, elszikkasztani. A csapadékvizet tilos a kiépített csatornahálózatba, s így a biológiai szennyvíz-tisztító telepbe bevezetni.

A szabályozási tervben szereplő területek szennyvíz-elvezetését gravitációs, illetve nyomott rendszerű szennyvíz csatornahálózattal lehet megoldani.

A temető mellett lévő közlekedési területen a szennyvizet gravitációs módon célszerű a Sport utcai csatornahálózatba vezetni NA 200 mérettel.

A Sportpálya mellett lévő ingatlanok szennyvizeit szintén gravitációs rendszerrel célszerű a meglévő csatornahálózatba bekötni.

A Táncsics M. út folytatásaként a Vöröshadsereg út felett tervezett közlekedési területen a geodéziai adottságok miatt a szennyvizeket gravitációsan kell az ajánlott szennyvíz-átemelő telepig vezetni. A szennyvíz-átemelő telep nyomott rendszerű csatornahálózattal tudja a szennyvizet a meglévő befogadóba bevezetni.

A kereskedelmi- szolgáltatási terület által érintett ingatlanok szennyvizét a falusias lakókörnyezetet kiszolgáló közlekedési út mellett kialakítandó szennyvíz-átemelő juttatja el a Kossuth utcai befogadóba.

A kereskedelmi- szolgáltatási területen keletkező, nem kommunális jellegű szennyvizeket a közcsatornába való bevezetés előtt meg kell tisztítani, s ezek után lehet a befogadóba bevezetni.

A gravitációs szennyvíz csatornahálózat ajánlott csőanyagminősége: KG-PVC, NA 200 mérettel, tisztító- ellenőrző aknák típusa pedig Wavin-PP.

A nyomott rendszerű csatornahálózat csőanyagminősége: KM-PVC; NA 110.

A gravitációs szennyvíz csatornahálózat min. földtakarása: 0,80 m.

FÖLDGÁZELLÁTÁS

III/A. Külterület

A település nagyközépnomású földgázellátását szolgáló NA 80 méretű gázvezeték a Dad-Kömlöd közúttal párhuzamosan, zöldterületen halad. A vezeték aktív korrózióvédelmi rendszerrel van ellátva.

A település középnomású ($p_{\text{ü}} = 4,0$ bar) földgázellátását szolgáló gáznyomásszabályozó- mérő állomást a vasúti pályatest felett lévő lakóépületek mellett telepítették, földfeletti kivitelű, acéllemez védőszekrényben, a település közigazgatási határán belül.

Az állomástól kiinduló alapvezeték mérete: D 110.

III/B. Belterület

A település gázellátását biztosító elosztóhálózat PE-80 G/SDR-11 minőségű, terepszint alatti vezetésű. A gázszolgáltatást igénylő ingatlanok a gázelosztó hálózatba be vannak kapcsolva. A később belépő fogyasztók gázellátását utólagos csatlakozó vezeték kiépítésével lehet biztosítani.

A szabályozási tervben szereplő területek gázellátását a meglévő elosztóhálózatról való utólagos lecsatlakozással lehet biztosítani.

A falusias lakókörnyezet gázellátását D 63 méretű elosztóhálózat biztosítja ingatlanonkénti D 32 csatlakozás kialakításával.

Az ingatlanok gázellátását biztosító nyomásszabályozót az előkertekben kell elhelyezni! A nyomásszabályozók földfeletti kivitelűek, acéllemez vagy műanyag védőszekrénybe telepítve.

Igényes megjelenésű, esztétikus épületeknél lehetőség van a nyomásszabályozó egység terepszint alatti telepítésére is.

A D 63 méretű elosztó hálózat védőövezet nagysága, a vezeték palástjától mérve: $4,0 \div 4,0$ m.

A tervezett közlekedési utak alatt haladó gázvezetékek végpontjait a közlekedési utaknál szakaszlezáró- földalatti telepítésű elzárószerelevényekkel le kell zárni, illetve szakaszolni.

A temető felett kialakítandó lakóterület gázellátását biztosító elosztóvezeték a Sport utcával, illetve a Dózsa György utcával kell összekötni.

A Vöröshadsereg út felett kialakítandó lakóterület földgázellátását szintén D 63 méretű elosztó hálózat biztosítja a Kossuth és Táncsics utcák összekötésével.

A kereskedelmi, szolgáltató terület és a falusias lakóterület gázellátását max. D 63 méretű hálózat tudja szolgáltatni jelenleg, mivel a csatlakozó vezetékek méretei ezt behatárolják.

A kereskedelmi területen létesítendő gázfogyasztók pontos felhasználási adatainak az ismeretében tud a gázszolgáltató nyilatkozni, hogy az igényeket ki tudja-e elégíteni a meglévő hálózatról.

Nagymértékű gázfelhasználási igény esetén (500 ml/h feletti fogyasztás) a gázfogadó állomástól külön célvezetékét célszerű kiépíteni.

A kereskedelmi területen létesítendő ingatlanok gázellátását biztosító nyomásszabályozó egységeket terepszint alatt kell telepíteni.

A szabályozási terv által érintett ingatlanok gázellátását biztosító elosztó vezeték PE-80 G/SDR-11 minőségű, elektrofittinges csökötés-technológiával kivitelezendő. A hálózat ajánlott fektetési mélysége:1,00 m.

VILLAMOS ÉS TÁVKÖZLÉSI HÁLÓZATOK FEJLESZTÉSE

Dad község fejlesztése során új lakó telkek (kb. 120 lakótelek) és vállalkozói, szolgáltató és ipari terület, valamint mezőgazdasági termelő és feldolgozó terület, lakó épülettel kerül kialakításra. A fejlesztés során a meglévő köz- és községi utak rendezése, (szélesítése), új utcák nyitása is tervbe van véve.

1./ 20 KV-OS HÁLÓZAT:

a. / Meglévő állapot

A község 20 kV-os hálózata a Tagyosi gerinc 25/0 és 26/0 jelzőszámú vezetékéről van kiépítve. Négy telepített transzformátor állomás működik (19/1-4).

b. / Fejlesztés miatt szükséges kiváltás, bővítés és transzformátor csere

1. 26/0 j.sz. Bokod-Dad-Tagyos vezeték kiváltása a belterület határon kívülre:

A vezeték 3x95 mm² AASC, bontandó nyomvonal: 820m, építendő nyomvonal: 1050 m.

2. 26/0 j. sz. vezetékről leágazó 3x50 mm² AASC vezeték kiváltása az új utca nyitása miatt:

Bontandó vezeték nyomvonal: 550 m, építendő nyomvonal: 600 m.

3. 20 kV-os kábeles leágazás építése:

A 26/0 jelzőszámú vezetékről a vállalkozói, szolgáltató és mezőgazdasági terület számára:3x NA2XS(F)2Y , 12/20 kV, 1x150 RM/25 mm² kábel, nyomvonal hossz: 150 m.

4. Új transzformátor állomás építése:

26/0.j . sz. légvezetési leágazásról:

1. sz. OTR 20/400, 400 kVA transzformátorral (a 19/1/1 jelű OTR 20/400, 250 kVA tr. állomás bontandó)

2. sz. OTRL 20/400, 250 kVA transzformátorral

26/0.j . sz. földkábeles leágazásról:

3. sz. ECOSAFE MIDI 20/630

1. Átépitendő tr. állomások:

19/19/1-2, és 19/1-3 jelű OTR állomások, transzformátor és szekrény csere: 20/160, 160 kVA transzformátorról, 20/400 kVA-es tr. állomásra.

c. / Vonatkozó szabványok

A 20 kV-os hálózat létesítésére belterületen az MSZ 151-1,-3,-4,-5,-6 sz. szabványsorozat és az MSZ 7487/2-3 szabvány előírásai vonatkoznak.

- biztonsági övezet: 2,5 m (szélső vezetékszáltól értendő)

- földtől mért legkisebb távolság belterületen: 7 m
- út keresztezése fokozott biztonsággal
- tartószerkezet út szélétől (épített útpadka külső szélétől) legalább: 1 m
- út feletti legkisebb magasság: 6,5 m (7 m)

A 20 kV-os hálózat létesítésére külterületen az MSZ 151-1,-3,-4,-5,-6 sz. szabványsorozat és az MSZ 7487/2-3 szabvány előírásai vonatkoznak.

- biztonsági övezet: 5 m
- földtől mért legkisebb távolság külterületen: 6 m
- út melletti legkisebb távolság: 5 m
- út feletti legkisebb magasság: 6,5 m

A 20 kV-os hálózatot a DA-11400-01-004-0 rajzszerű Fejlesztési lap tartalmazza.

2./ 0,4 KV-OS HÁLÓZAT : DA-11400-00-005-0 sz. rajz

2.1. A község 0,4 kV-os hálózata négy OTR állomásról működik.

A község szabályozási tervében szereplő lakótelkek miatt teljesen új közcélú 0,4 kV-os SSZV hálózatot kell kiépíteni az újonnan nyíló utcákban.

Új építés: 2350 fm közcélú + közvilágítás és 600 m közvilágítási hálózat.

a./ Az 400 kVA-re átépítendő 19/1-2 és a 19/1-3 OTR állomásokról egy- egy új kifutást tervezünk SSZV 3x95/95 vezetékkel, max. 420 m hosszban.

b./ Az új helyre kerülő 1.sz. 400 kVA (a régi 19/1-1 jelű) és az új 2. sz. 250 kVA OTR állomásokról látható el a tervezett új lakó terület. A megnyíló új utcában a 20 kV-os hálózattal közös oszlopsoros hálózat építendő ki SSZV 3x95+35/95 vezetékkel. A csak közlekedésre szolgáló utcákban csak közvilágítási hálózat lesz kiépítve.

c./ A vállalkozói és ipari, szolgáltató, valamint a mezőgazdasági termelő és feldolgozó terület új utcáiban a tervezett ECOSAFE tr. Állomásból SSZV 3x95/35/95 SSZV hálózat építhető ki, 3 kifutással.

d./ A szabályozási tervek szerint a következő utak szélesítése van tervbe véve:

Dózsa György út teljes hosszban, egyes szakaszokon a Kossuth Lajos u (20/0,4 kV közös oszlopsoros) , a Petőfi Sándor u, a Badacsony u. és a Tánicsics Mihály utca. Ezért ezekben az utcákban a meglévő hálózatot át kell helyezni az útkorrekcióhoz igazodva.

A szükséges hálózat átépítés kb. 2000 fm hosszat tartalmaz, a közvilágítással együtt.

A 0,4 kV-os hálózat létesítésére belterületen az MSZ 151-1-6 sz. szabványsorozat és az MSZ 7487/2-3 szabvány előírásai vonatkoznak.

- biztonsági övezet: 1 m (szélső vezetékstől értendő)
- földtől mért legkisebb távolság belterületen: 6,5 m
- tartószerkezet út szélétől (épített útpadka külső szélétől) legalább: 0,5 m
- út feletti legkisebb magasság: 6,5 m

2.2 Közvilágítás:

a./ Az új építésű utcákban az országos közutakon IV.-es, a községi utakon V. és VI. kategóriának megfelelő közvilágítást kell kiépíteni az SSZV hálózat vb. Oszlopaira szerelve. A tervezendő közvilágítási lámpatestek energia takarékos Na, vagy kompakt fénycsőes izzókkal.

A teljesen új építés hossza: 2950 fm.

b./ Az útkorrekciók miatt szükségessé váló hálózat átépítés során szintén energia takarékos lámpatestek alkalmazása célszerű az útkategóriáknak megfelelően.

Nyomvonalhossz megegyezik az átépítendő 0,4 kV-os hálózat hosszával, azaz kb. 2000 fm.

3./ TÁVKÖZLÉSI HÁLÓZAT: DA-11400-00-00600

Dad község távközlési hálózata a MATÁV Rt. Soproni Igazgatóság Székesfehérvári TC által üzemeltetett Bokod község telefonközpontjához kapcsolódik. A Qv 150x4/0,6 törzskábel a 8127. sz. út mentén érkezik Dad belterületére, és a Dózsa György u. -ban lévő nagyelosztóban kerül szétosztásra. Törzs érpárszám: 300, ez a jelenlegi lakás számot figyelembe véve kb. 75 %-os ellátást tesz lehetővé. Jelenleg üzemel 285 telefon vonal, melyből 15 közületi, a többi magán előfizető.

A szabályozási terv szerinti többlet lakásszám és a tervezett vállalkozói, szolgáltató és mezőgazdasági termelő terület kb. 200 új igény jelentkezését jelenti.

A MATÁV Rt. Soproni Igazgatóság Fejlesztési Osztállyal történt egyeztetésnek megfelelően a Bokod-Dad község közötti Qv 150x4-es kábelre telepítendő nagyteljesítményű elektronikus vonalsokszorozó (ASLMUX) segítségével a jelentkező többlet igény Bokod telefonközpontához kapcsolódva ellátható. A meglévő helyi hálózat megerősítésére és az új beépítendő területek ellátására a Dózsa György úti alépítmény felbővítése és meghosszabbítása, új nagyelosztó építése és az azokat ellátó földkábel hálózat kiépítését terveztük. Az új nagyelosztóból a kimenő hálózat földkábeles. A Dózsa György útból nyíló új lakóterület ellátása légkábellel

biztosítható. A meglévő hálózat célszerű átalakítása a Fő u.-ban és a Kossuth L. utcában indokolt a későbbi igények kielégítésének biztosítása érdekében.

Az helyi utak korrekciója miatt egyes hálózatok átépítése szükséges lesz. Ilyen pl. a Petőfi Sándor és Kossuth Lajos utca, Táncsics utca. kb. 700m hosszban.

A tervezett községet elkerülő út érinti a Bokod-Szákszed optikai kábelt és a Bokod-Dad törzskábelt. Ezeknek a kábeleknek a biztonságba helyezését majd meg kell oldani.

A fentiek szerint a fejlesztés során szükséges létesítmények: egy elektronikus vonal sokszorozó, új nagyelosztó, alépítmény építés kb. 400 m hosszon: Qv 200x4: 300m, Qv100x4: 500 m, Qv 50x4: 1050m, Qv25x4: 1200m. Átépítendő hálózat: kb. : 700m.

A távközlési hálózat földkábeleinek fektetési mélysége belterületen: 0,6 m, külterületen 0,9 m , egyéb közművektől tartandó távolság 0,4 m. Föld feletti távközlési hálózat vezetékének magassága 5,5 m-nél alacsonyabb nem lehet. Távközlési hálózat létesítésére az MSZ 7487/2-3 szabvány előírásai vonatkoznak.

A községben kábeltv hálózat működik. A fejlesztés során figyelembe kell venni a lakó és vállalkozó területek csatlakoztatását a meglévő hálózathoz. Ez a távközlési hálózattal közös nyomvonalon (akár földkábeles, akár légkábeles) megoldható. A jelenlegi hálózatot az Oritel Kft. (Oroszlány, Rákóczi út 78., tel. 34-361 766) üzemelteti.